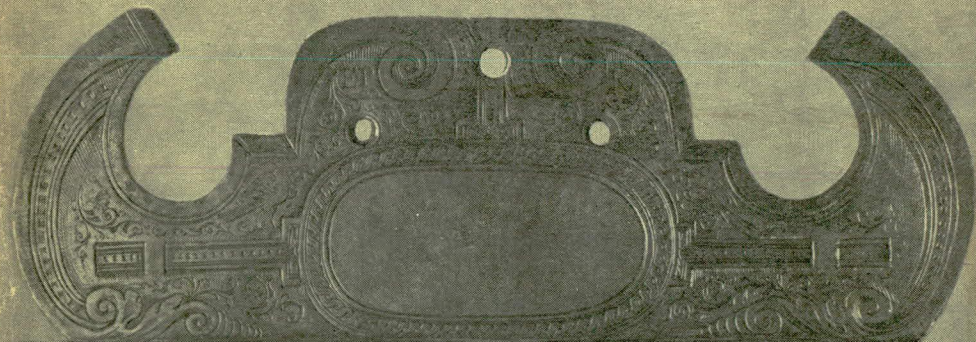

UTRECHTS ZILVER

VERABOVI VAN NOORI	CORNELIS ELI MALENBERCH
BRINELLEERT MALENBERCH	ANTONIS KLOON
IAN FVSTINCK	FRST GERRIT VAN MEERWYCK
CLAES DIERCK VAN DOORN	HEYDERICK WYB TYN
NICLAES PETER VAN VOGELAR	IAN DOMINICVS
WILLEM VAN LANGERAEC	RYCK SCHVERMONT
CORNELIS IOCHEN VAN LOCK	DIERICK STENKEL
IACOB VAN MALBORCH	IAN VAN RINEVELT
GERRIT GERRIT	GENIT ALTE TEN STAL
DOMINICVS ROELF	GERRIT ALTE VAN BORN
HANS HEYER	WILLEM VAN OOSTRVA
PAVLVS SCHVT	

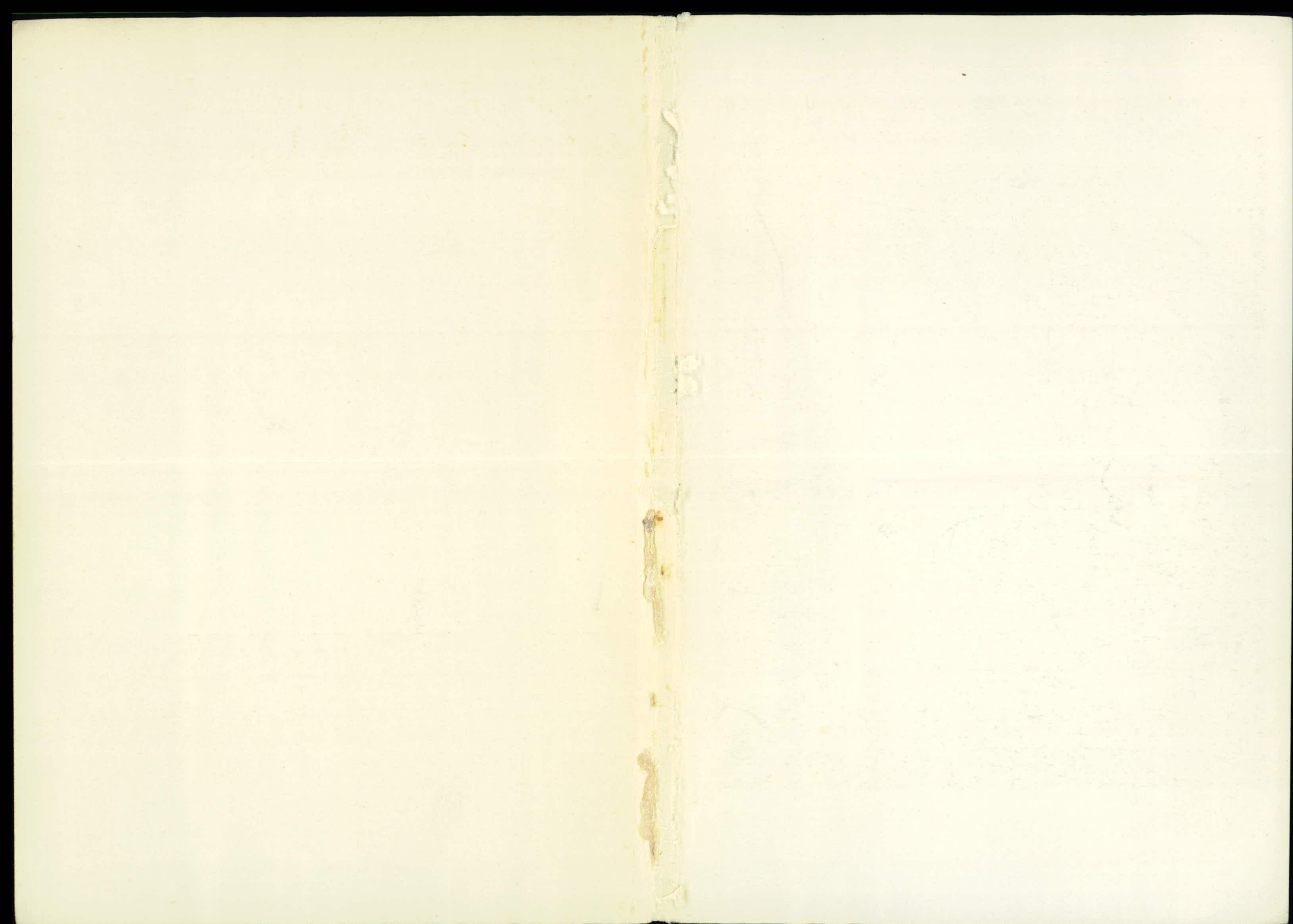
CATALOGUS

CENTRAAL MUSEUM UTRECHT

VAN 10 OCTOBER TOT 23 NOVEMBER 1952

UTRECHTS ZILVER

UTRECHT 1952

J. Deudager

UTRECHTS ZILVER

CATALOGUS

CENTRAAL MUSEUM UTRECHT

VAN 10 OCTOBER TOT 23 NOVEMBER 1952

De afb. op de omslag: Het bovengedeelte van de koperen plaat met namen en merken der edelsmeden beginnend met het jaar 1598.

UTRECHT, CENTRAAL MUSEUM.

LIJST VAN BRUIKLEENGEVERS

Aerdenhout,	C. G. Vattier Kraane.
Amersfoort,	R.K. van de H. Franciscus Xaverius.
Amsterdam,	Oud-Kath. Gemeente van de H.H. Johannes en Willibrordus. 's Rijksmuseum. Koninklijk Oudheidkundig Genootschap. Fa J. Denijs. Fa Joseph M. Morpurgo. Part. Collecties. Fa Premisela en Hamburger. Fa Stodel.
Bazel,	Mevrouw Alice Bernouilli.
Bergen-op-Zoom,	Chr. Rogier.
de Bilt,	Dr C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Asperen en Dubbeldam.
Bovenkarspel,	R.K. Kerk van de H. Martinus.
Culemborg,	Ned. Herv. Gemeente. Oud-Katholieke Gemeente. R.K. van de H. Barbara.
Delft,	Oud-Katholieke Gemeente.
's Gravenhage,	Koninklijk Penningcabinet. Particuliere Collectie.
Haddington,	Duke of Hamilton.
Ingen,	Ned. Herv. Gemeente.
Leeuwarden,	R.K. Kerk van de H. Bonifacius. Fa A. C. Beeling.
Leighton Buzzard,	Earl of Roseberry.
Lochem,	Fa Nijstad.
Londen,	Victoria and Albert Museum. S. J. Phillips.
Luik,	Musée Curtius et d'Ansembourg.
Montfoort,	R.K. Kerkbestuur.
Rotterdam,	Oud-Katholieke Gemeente „Het Paradijs”. Museum Boymans.
Rijswijk,	Ned. Herv. Gemeente.
Sassenheim,	R.K. Kerk.

LIJST VAN BRUIKLEENGEVERS

Utrecht,	Evangelisch Luthersche Gemeente. Ned. Herv. Gemeente. Oud-Katholieke Kathedraal van St. Gertrudis. Oud-Katholieke Gemeente van St. Maria. Rem. Ger. Gemeente. R.K. Kathedraal van de H. Catharina. R.K. Kerk van de H. Martinus. R.K. Kerk van de H. Willibrordus. Aartsbisschoppelijk Museum. Centraal Museum. Oud-Katholiek Museum. St. Eloyen Gasthuis. Collectie Brom. Douairière Bar.esse A. C. de Geer van Jutphaas— Röell van Hazerswoude.
Vught,	Part. Collectie.
Woudrichem,	Mgr Dr A. Rinkel. Dr F. H. Fentener van Vlissingen. R.K. Kerk.

UTRECHTS ZILVER

De thans gesloten grote tentoonstelling „Vier eeuwen Nederlands Zilver” in het Gemeentemuseum te 's-Gravenhage werd de directe aanleiding tot de tentoonstelling „Utrechts Zilver” in het Centraal Museum te Utrecht. Het ligt volstrekt niet in de bedoeling een herhaling te geven van zulk een omvangrijk geheel, maar om op een enkel terrein, dat van het eigen Utrechts zilver, in onze stad een overzicht te bieden. Het denkbeeld was aantrekkelijk het zilver met Utrechtse keur, dat op de tentoonstelling in den Haag aanwezig was, en dat daar natuurlijk, temidden van zoveel ander Nederlands zilver, een betrekkelijk bescheiden plaats innam, al vormde het ook een hoogtepunt van de tentoonstelling, nogmaals als een op zichzelf staand geheel in Utrecht te groeperen. Het zou dan immers beschouwd kunnen worden als kern van een, door aanvulling ruimere collectie zilver, dat uit Utrechts gebied afkomstig was. De nodige steun daartoe mochten wij zowel van 's Rijksmuseum als van vele kerken en kerkelijke instellingen en ook van heel wat particulieren verkrijgen. Wij zijn dan ook vooral al degenen dankbaar, die, nadat zij hun zilver reeds geruime tijd ten behoeve van de Haagse expositie hadden moeten missen, toch geen bezwaar hebben gemaakt het nogmaals voor enige tijd af te staan; maar ook al die instanties en particulieren, die thans voor het eerst, speciaal voor onze tentoonstelling, hun bezit in bruikleen hebben willen geven, verdienen ten zeerste onze erkentelijkheid.

De ontwikkeling van het zilver is, in grote lijnen, in Utrecht niet anders verlopen dan elders in de Nederlanden. Wel komen voor Utrecht, dat oude kerkelijke centrum, reeds zeer vroeg werken in aanmerking, die met vrij grote zekerheid hier zijn vervaardigd, terwijl voor andere delen van het land dergelijke werken niet altijd zo gemakkelijk zijn aan te wijzen. Reeds in de periode van de 14e en 15e eeuw heeft in Utrecht de kunst der edelsmeden zich schoon geopenbaard. Aanvankelijk waren de gouden en zilveren voorwerpen grotendeels voor kerkelijke doeleinden bestemd. Een der edelste voorbeelden hiervan is wel de grote reliekhouders, in bustevorm (no. 98), die de Utrechtse goudsmid Elias Scerpsweert in 1362 heeft gewrocht.

De vormgeving van het kerkelijk gerei in de 14e, 15e en het grootste gedeelte der 16e eeuw is weliswaar onberispelijk goed verzorgd en uitgevoerd, maar tamelijk eentonig van voorkomen. Het waren immers meestal verkleinde Gothische bouwsels, met slechts weinig gevarieerde, al te veel herhaalde Gothische versiering van kantig en tenger karakter; het kende minder lokaal stijlverschil dan de Renaissance, de Barok en de 18 eeuw, gedurende welke tijden de, voorzeker van Italiaanse en Franse voorbeelden afgeleide vormen, kennelijk onderscheiden stijl vertonen.

Dat komt dan ook, bij het Utrechts zilver vooral, ten sterkste uit in de zeker dateerbare en in den regel van meesterteken (ponsoenen) voorzien stukken uit de tweede helft der 16e eeuw. Reeds sedert het placaat van Philips de Schone in 1503, dat bepaalde dat iedere goud- of zilversmid zijn werk van zijn meesterteken moest voorzien, verschijnen deze merken,

hetzij als simpel huismerk van de edelsmid, hetzij in de vorm der initialen van zijn naam. Verder moest het zilver voorzien zijn van het stadsteken, bijna altijd het stedelijk wapen, en van een letter van het alphabet, de z.g. jaarletter of ook wel de letter van de vigerende deken, het hoofd van het gildebestuur. Toen er na 1663 verschil werd gemaakt tussen grote en kleine keur (resp. 1e en 2e zilveragehalte) werd de grote keur in Utrecht, waar het stadsteken en het provinciale wapen gelijk waren, van 1712 af gekenmerkt door een verdubbeling van het stadsteken. In 1795 tijdens de bezetting door de Fransen moesten alle gouden en zilveren voorwerpen, behoudens het tafelzilver, worden ingeleverd, tenzij men bereid was de waarde van het metaal te vergoeden. Als bewijs voor dit laatste werd dan een extra keur, meestal de jaarletter, besloten in een andere omlijsting, aangebracht. Daar lang niet alle voorwerpen uit die tijd die belastingtekens vertonen, moeten wij wel tot de slotsom komen, dat er toen, evenals bij de bezetting van de Duitsers in 1940-'45, heel wat niet is ingeleverd! In 1798 werden de gilden officieel opgeheven en kwamen er nieuwe voorschriften, totdat in 1807 voor de gehele Bataafse Republiek geldende uniforme keuren werden vastgesteld. Na het herstel van de onafhankelijkheid in 1813 werd een nieuwe waarborgwet afgekondigd, die tevens uniform voor het gehele land van kracht was. *)

Sedert de tweede helft van de 16e eeuw dus speelt, zoals wij reeds aanduiden, Utrecht ook artistiek langzamerhand een onmiskenbare eigen rol in het Nederlands ensemble. Het is niet te verwonderen, dat hierbij een sterke invloed uitgaat van de Utrechtse schilders, tekenaars en beeldhouwers uit ditzelfde tijdvak, die immers een zo belangrijke plaats innemen wegens hun propaganda voor het volgen van het Italiaanse Renaissance-voorbeeld. Wij hebben allereerst onder de schilders, tekenaars, graveurs en etsers, aan de ijverige en hoogstbegaafde Abraham Bloemaert te denken en ook aan Joachim van Wttewael en Antonie Blocklandt van Montfoort, onder de beeldhouwers aan de de Noles, van Noort en Hendrick de Keyser. En het komt ons voor, dat juist deze stroming in de schilderkunst en de grafiek zowel als in de beeldhouwkunst, die immers allen, op hun beurt, ook elders in Nederland uitlopers hadden, in Utrecht bovenal de sterkste invloed uitoefenden op de sierkunstenaars en daaronder, op de eerste plaats, op het werk van de edelsmeden. Wát hadden de Nederlandse kunstenaars in Italië ontdekt? Welke soort kunst, welke bijzondere, in Nederland nog niet ontplooidde vaardigheid, had hun het onweerstaanbaarst bekoord?

Men zou kunnen zeggen: de beheersing van de menselijke figuur in haar uiterste lenigheid en soepelheid, die hier tot dusver toch had ontbroken. Datzelfde zou men, overgezet in de taal van het ornament, nog anders kunnen uitdrukken: Wat men zocht en meende te vinden was de melodische, elastisch bewegelijke lijn, die alles doortrekt en die zich overal „eenvloedig” doorheenzwenkt. Verder was er de edele rhythmiëk van proportie en symmetrie of van balancerend evenwicht der tot elkaar in verhouding gezette delen. Dat alles moest immers leiden tot een nieuw soort harmonie van het geheel.

*) Deze gegevens uit: „Nederlandse Goud- en Zilvermerken 1445-1951”, door Elias Voet, 2e druk, 's Gravenhage 1951.

En dat programma hebben inderdaad de edelsmeden der vroege Renaissance te Utrecht tot hun roem weten uit te werken. Daarmee hebben de meesters van het Utrechtse zilver hun werken voor kerkelijk zowel als voor wereldlijk gebruik eindeloos weten af te wisselen, zodat hun stukken, hoezeer ook de grondelementen dezelfde mochten zijn — verhouding van schotelranden, indraaiing, omringing of uitpuiling van balustervormige standaards voor de brede schalen en hoge bekers — onophoudelijk gevarieerd werden en toch gezamenlijk een vaste eenheid van stijl openbaarden.

Utrecht had het bijzonder voorrecht onder zijn edelsmeden de leden van de familie Vianen te mogen rekenen, en door hen werd tevens de bijzondere belangstelling voor de menselijke figuur in het ornament wellicht nog iets meer en ietwat nadrukkelijker dan in andere gewesten geaccentueerd. De stoot, althans wat het zilver betreft, naar die speciale kant is o.i. van de Vianens zelf uitgegaan — zij waren nu eenmaal de tijdgenoten van Bloemaert en zijn volgers — over de Italiaanse, Duitse en Franse voorbeelden, die hen er toe hebben gedreven, behoeven wij hier niet te spreken. Men heeft deze gehele school al te dikwijls verweten, dat haar adepten, evenals hun Italiaanse voorgangers, „manieristen” zouden zijn geweest. Welnu, een „manier” hadden zij, als alle werkelijke kunstenaars, d.w.z. een wijze om *hun* stijl, *hun* opvatting, *hun* vormen en schoonheids-ideaal tot uiting te brengen. Zij konden daartoe alleen deze manier gebruiken als zij duidelijk wilden zeggen, wat hen in die tijd het meeste had bewogen; zoals ook Rembrandt, Rubens en Hals hun „manier” hebben gehad om zich uit te drukken. Nu stond deze hun bijzondere wijze van zich uit te drukken bij de gehele Utrechtse school van zilversmeden van die periode ver af van ieder naturalisme. Alleen in de achtergronden, in de fijne wazigheid van de gedreven landschapsreliefs, in wolken en wouden, schemert er bij hen soms een nieuw verlangen naar de natuur-nabootsing door. Onder hen vindt men dus niet als bij vele Utrechtse schilders van deze jaren een zo merkwaardige bekering tot de in ieder geval veel meer naturalistisch gerichte stijl van Caravaggio en de zijnen, en nog lang niet dat algeheel overgaan tot een eigen nieuw Nederlands realisme als wij dat in het werk van Terbrugghen en sommige stukken van Honthorst vinden. Voor deze noodzakelijk decoratief gerichte zilverdrijvers en -graveurs was die wending voorshands nog niet bruikbaar.

De stijl der Vianens was voorzeker in de grond bij uitstek ornamentaal. Maar is niet juist die aan het ornament gebonden wijze tevens de meest geschikte voor zulk een subtiel materiaal als het zilver in zijn gladde of plastische vorm, in „ronde bosse” of in relief, in ranke gravering en krullende omlijsting? Men behoeft hun werken niet in al te groot aantal naast elkaar te bezien om dit aan te tonen. Een tentoonstelling van het oeuvre van Vianen, die reeds vroeger, in 1937, in het Centraal Museum heeft plaats gehad, behoefde ditmaal niet te worden herhaald. Juist tussen al het oudere en latere zal deze trant het meest in het oog vallen en zich de beschouwer inprenten.

Naturalisten, zeiden wij al, zijn deze meesters van het edelmetaal nooit geworden, maar wel komt hun vormgeving allengs van de harde, aan het metaal ontleende stugheid van scherpomlijnde, bobbelige godrons en hard spiralend „rolwerk” — zoals de bouwmeester Vredeman de Vries het zelf genoemd heeft — tot de suggestie van zacht trillend leven en weke stol-

ling. Het starre ornament wordt een en al glijdende golving, vloeiende, halfweke massa met ineensmeltende overgangen. Eerst in de tweede helft van de 17e eeuw, dus in de Barokstijl, zal dit alles, vooral in Amsterdam door Lutna, Vianens leerling, tot nog krachtiger uitdrukking komen, en soms doen denken aan als tot barstens toe oprijzende blazen, aan levende organismen. Dit laatste stadium van de zilverstijl is nergens elders ooit overtroffen, geen enkel land heeft zich zo ver en toch zo veilig voor het bedoelde ornamentaal karakter in deze grondstof kunnen wagen. Het zilver leefde onder de slag van pons en hamer dezer meesters. Het vertoont ons de hoogste aesthetische qualiteiten van dit prachtig metaal, met zijn donkere schaduwgloed, als bepareld en bedropen door zijn eigen glimlichten.

De Vianens hebben hun werken getekend, hetzij met hun naam voluit of wel met hun initialen. Hun talloze tijdgenoten en nog talrijker volgers uit de laatste drie kwart van de 17e eeuw en uit de 18e eeuw hebben hun werken bijna altijd met hun meesterteken, in de vorm van een huismerk of van hun initialen, gesigneerd. Het is ons mogen gelukken, ietwat meer dan zulks tot nog toe geschied was, de verschillende meesters te identificeren. Wij konden ons daarbij heel dikwijls houden aan het zo uniek stel koperen platen, waarop de namen met de daarbijbehorende merken der goudsmeden en het jaar van hun meesterworden zijn gegrift. Immers vier van zulke documenten bezit het Centraal Museum, het eerste beginnend bij het jaar 1598, het jaar van de afscheiding van de gouden en zilversmeden uit het algehele smedengilde en doorlopend tot het jaar 1616, het tweede lopende van het jaar 1616—1639, het derde van 1639—1670, het vierde van 1704—1740, resp. 124, 82, 67 en 60 namen vermeldende. De eerste namen op de eerste plaat ingegrift zijn niet van jaartallen vergezeld, aangezien deze edelsmeden reeds meester waren bij de afscheiding van het smedengilde. Wij kunnen dus ook stukken waarvan de jaarletter vroeger is dan 1598 door de meestertekens identificeren, zoals dat ons thans is gelukt voor de beide bekende avondmaalsbekers (no. 81) toebehorend aan de Ned. Herv. Gemeente te Utrecht, die de jaarletter T dragen, 1591, en waarvan het meesterteken voorkomt op de eerste koperen plaat; het is dat van Ellert van Leinborch.

Eén plaat ontbreekt ons helaas uit deze serie, die met de namen der meesters uit de jaren 1670—1704 *) , zodat het voor die periode moeilijk was de meestertekens thuis te brengen. Op alle platen zijn bij de dood van een meester diens stempels uitgeslepen, doch zeer dikwijls nog geheel of gedeeltelijk waarneembaar. Bij vele namen vindt men ook een doodshoofd met twee gekruiste beenderen ten teken van overlijden van dit lid van het gilde. Door de bovenbeschreven delging der namen bij overlijden is het dan helaas meermalen niet mogelijk de meesters te identificeren. Maar bovendien is lang niet van ieder meester thans nog werk overgebleven. Toch zijn wij zo gelukkig op onze tentoonstelling ruim

*) Het in het artikel van Jkvr. de Jonge (Historia 1944 p. 97) genoemde vijfde exemplaar, is niet een plaat met namen der goudsmeden, maar met die der messenmakers, waarbij weliswaar vermoedelijk ook aan de messenheften gedacht is. Curieus is dat op deze plaat de naam van Adam van Vianen voorkomt.

veertig verschillende Utrechtse meesters met name te kunnen noemen. De volgende stap was dan op het Stadsarchief naar hun levensbijzonderheden een onderzoek in te stellen. Wij zijn vooral de heer Brinkhuis zeer veel dank verschuldigd voor de welwillende en behulpzame wijze waarop hij ons bij dit werk heeft bijgestaan.

Wegens het op deze wijze bekend worden van zovele namen leek het ons wenselijk de catalogus enigszins anders in te delen dan tot nu toe in de catalogi van goud- en zilverwerken geschiedde, nl. niet meer volgens de chronologie der kunstwerken, maar naar de meesternamen en dus alphabetisch, zoals dat in de schilderijencatalogi algemeen gebeurt. Het mag vanzelfsprekend heten, dat echter bij de opstelling de chronologische volgorde is betracht, evenals men dat bij tentoonstellingen van schilderijen gewoon is, met dien verstande dat wij de werken van een en dezelfde meester steeds zoveel mogelijk bijeen hebben geplaatst.

Op de techniek van het drijven, graveren en gieten in te gaan ontbreekt ons hier de ruimte. Ook de zeer grote cultuurhistorische waarde van een collectie als thans bijeen staat, moet hier onbesproken blijven, maar ook naar die kanten zullen de gedachten van ons publiek vanzelf worden geleid. Wat heeft al dit zilver voor de geschiedenis van het leven onzer voorouders te betekenen gehad? Hoe stond het tot de verschillende vormen en standen der samenleving? Van welke betekenis was het voor de oude binnenhuizen en de zalen, de kerken, raadhuizen en paleizen? Hoe en in welke tijd volgen de periodiek verschillende vormen op elkaar, en hoe gaan ze langzaam of plotseling in elkaar over? Op al deze vragen zullen de stukken zelf, veel beter dan geschreven inleidingen, naar wij hopen, veelszins antwoord kunnen geven.

M. ELISABETH HOUTZAGER

BRONNEN

Register (met de machine geschreven) van namen der Utrechtse gouden zilvermeden, bijeengebracht door de Heer J. Schreuder, berustende bij het Nederlands Goud- en Zilvermuseum te Utrecht en welwillend ter raadpleging afgestaan.

Vier koperen platen met de namen en merken der goud- en zilvermeden:

1. Uit de jaren 1598—1616.
2. Uit de jaren 1616—1639.
3. Uit de jaren 1639—1670.
4. Uit de jaren 1704—1740.

Centraal Museum Utrecht, Hist. Cat. no. 3407—3410.

Catalogi van de bij het Stadsarchief bewaarde archieven.

Eerste afdeling. De aan de stad behorende archieven.

- nr. 128. Resolutieboeken van het Goudsmeden-gild. 1605—1762. 2 dln.
- nr. 129. Keurmeesters-boeck van het Goudsmeden-gild. 1598—1807. 1 deel.
- nr. 130. Dekens- en meesters-boeck van het Goudsmeden-gild. 1598—1807. 1 deel.
- nr. 131. Leerjongens-boeck van het Goudsmeden-gild. 1598—1807. 2 delen.

Catalogus van het archief der stad Utrecht. II. 2048.

Manuaal van bewoners van de stad en de buitengerechten, dienende voor de inning der Liberale gifte, uitgeschreven bij besluiten van Staten en Vroedschap dd. 8, 20 November 1747. (Aanwezig zijn de kwartieren: Papenvaandel, Zwarte knechten, Fortuin, Turkije, Handvoetboog en Buiten Tolsteeg). 6 delen.

idem nr. 2051.

Manuaal voor de invordering van den 100sten penning in de acht kwartieren der stad en de vier buitengerechten. 1793. 7 delen.

idem nr. 3243.

Registers van transporten en plechten. 1578—1792. 264 delen.

Catalogus van het archief der stad Utrecht. III. 613.

Contrôle nominatif des habitants de la ville d'Utrecht et de la banlieue. 1813. 124 delen.

Protocollen van Utrechtse notarissen (17e—18e eeuw).

Doopregisters van Utrecht (1626—1811, voor de Jacobikerk sedert 1612).

N.B. Dit betreft de Gereformeerden, daar de registers voor de Katholieken eerst kort voor 1700 aanvangen.

Huwelijksregisters van Utrecht (voor de Gereformeerden 1590—1811, voor de burgerlijke huwelijken die voor schepenen werden gesloten 1585—1811).

Overlijdensregisters van Utrecht (1623—1811).

Register van nieuwe burgers (1580—1828). 2 dln.

N.B. Het gedeelte tot 1700 is getrokken uit de Thesauriersrekeningen. Het gedeelte sedert dat jaar heet ook wel „Burgerboek”. Deze registers vermelden dus alwie, van elders gekomen, te Utrecht burgerrecht verkreeg.

Lidmaatschapsregister van de Evangelisch-Lutherse gemeente te Utrecht (1669—1869). 6 dln.

TENTOONSTELLINGEN

- 1880 AMSTERDAM, Arti et Amicitiae, Tentoonstelling van Kunstvoorwerpen in vroegere eeuwen uit edele metalen vervaardigd.
- 1929 LONDEN, Royal Academy of Arts, Exhibition of Dutch Art (1450–1900).
- 1935 LEIDEN, Zilvertentoonstelling Stedelijk Museum „De Lakenhal”.
- 1937 UTRECHT, Tentoonstelling van werken van de Utrechtse zilversmid Adam van Vianen (1570–1627).
- 1938 UTRECHT, Tentoonstelling van oude kunst uit particulier bezit in Stad en Provincie.
- 1939/40 ROTTERDAM, Tentoonstelling van schilderijen, beeldhouwwerken en teekeningen uit particuliere verzamelingen in Nederland.
- 1943/44 UTRECHT, Tentoonstelling van oude kunst uit Utrechtse kerken en gasthuizen.
- 1948 UTRECHT, Utrechts kunst in opkomst en bloei (650–1650).
- 1952 DELFT, Prisma der Bijbelse kunst.
- 1952 's GRAVENHAGE, Vier eeuwen Nederlands Zilver.

De meeste gegevens voor de 48 stukken, die reeds in het Gemeentemuseum te 's Gravenhage op de tentoonstelling „Vier eeuwen Nederlands Zilver” geëxposeerd waren, ontleenden wij aan de catalogus van deze tentoonstelling. Wijzigingen in dateringen van enkele stukken werden ons door de staf van genoemd museum medegedeeld als resultaat van een nauwkeuriger bestudering tijdens de tentoonstelling.

De afkorting Frederiks staat voor J. W. Frederiks, Dutch Silver 1952.

De in de Catalogus van Goud- en Zilverwerken 's Rijksmuseum 1952, in de Catalogus van de tentoonstelling „Vier eeuwen Nederlands Zilver”, 's Gravenhage 1952, en in J. W. Frederiks, Dutch Silver 1952 opgegeven litteratuur wordt hier niet afzonderlijk vermeld.

De nummers 25, 47 en 52 konden helaas niet geëxposeerd worden.

Bij de samenstelling van deze catalogus hebben Mej. M. A. H. van Es en de Heer J. P. W. Philipsen, leden van onze staf, zich bijzonder verdienstelijk gemaakt.

ANONYME MEESTERS

(in chronologische volgorde)

1. HAMER. Gemaakt van groenachtige serpentijnsteen, met een houten, met zilver beklede steel. Op de steel, op sterk verdiepte, geruite fond, het opschrift: YDOLA VANA RUUNT MARTINI CESA SECURI NEMO DEOS CREDAT QUI SIC FUERANT RUICURI (sic). Voormalig Dom-reliëk en geheten: „de Hamer van Sint Maarten.”

Utrecht? 14e eeuw.

l. 34,5.

Tent.: Utrecht 1948 no. 152.

oud-KATHOLIEK MUSEUM, UTRECHT.

2. KELK EN PATENA. Verguld. Onversierde voet en cuppa; de nodus heeft verticale profileringen.

Utrecht? 14e–15e eeuw. Gevonden in een grafkelder onder de kapel van bisschop Guy van Avesnes in de Dom te Utrecht.

Kelk h. 12; patena d. 12.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT, in bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1291.

3. CEREMONIESTAF. Gedreven. De geledingen met facetten versierd, onderbroken door vier nodi met bladeren en rozetvormige bloemen. Op de top een Salvatorbeeldje.

Utrecht? 1e helft 16e eeuw. Afkomstig uit de Oud-Munsterkerk te Utrecht. l. 115.

Tent.: Utrecht 1948 no. 155.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 29.

4. PENNING. Goud. Gegoten en nageciseleerd. Vz.: staande Nederlandse leeuw met zwaard en pijlenbundel in landschap, de randen met opschrift en emblemen van oorlog en vrede. Kz.: in cartouches de wapens van Rusland en Zweden; randen met opschrift en vredesemblemen. De hanger is à jour bewerkt met dolfijnen aan weerszijden.

Utrecht? 1616.

d. 5,9; h. 8,8 met ornament.

Tent.: 's-Gravenhage 1952 no. 464.

KON. PENNINGKABINET, 's Gravenhage, Inv. 1950 no. 23.

5. LIJKKLEEDVERSIERSELEN VAN DE OUDE EN NIEUWE CORDUANIERSBUS. Bestaande uit: twee schoenmakersmessen, twee schoenmakerselsten en twee laarzen. Zij dragen het jaartal 1616; de laarzen 1617.

Utrecht? 1616/7, meesterteken: drie ruiten in schild.

h. 13,5; 15,5; 11.

BESTUURDERS VAN DE OUDE EN NIEUWE CORDUANIERSBUS, UTRECHT, bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3348.

6. VOETSTUK VAN EEN ZOUTVAT. Gedreven. De voet bestaat uit gecombineerde kwabmotieven waarop drie gevleugelde figuren. Utrecht? 1e kwart 17e eeuw, ongemerkt.
h. 8 ; d. 8,4.

Tent. : Londen 1929 no. 915 ; 's Gravenhage 1952 no. 472.

VICTORIA and ALBERT MUSEUM, LONDEN.

7. ZOUTVAT. Gegraveerd. Zeszijdig op drie pootjes in de vorm van leeuwen, die een schild dragen. Op de onderrand engelempjes, geflankeerd door twee liggende figuren. Op de zijden ovale medaillons met de voorstellingen : Neptunus en Triton ; Deucalion en Pyrrha ; Apollo ; tweemaal Apollo en Daphne ; Jupiter en Io. De bovenzijde is afgeplat en heeft een halvebol-vormige uitholling.

Utrecht? 1e kwart 17e eeuw, ongemerkt.
h. 13,7 ; d. 13,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 474.

S. J. PHILLIPS, LONDEN.

8. SCHAAL. In het midden, binnen een krans, een wapen en het opschrift : „virtute vitum vince”.

Utrecht, 1636, jrl. T, meesterteken onleesbaar.
d. 20,7.

OUD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

9. DOOPSCHOTEL. Gegraveerd. In het midden de Doop van Christus in de Jordaan, omgeven door een bladerkrans. Op de achterzijde twee wapens waaromheen het opschrift : „VROW. CORNELIA. VAN RECHLINGEN. GEBOREN. VAN BODECK. VEREERT. DESE. DOOPSCHOTEL. AENDE. CHRISTELICKE. KERCKE. EN GEMEENTE. DER UNGE-ANDERDEN. AUGSBURGSCH. CONFESIE. TOT WTRECHT. 1642. Utrecht, 1641, jrl. B, meesterteken onduidelijk.
d. 30.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 98.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

10. MOLENBEKER. Gegraveerd. Op de kelk jachtaferelen en allegorische voorstellingen. Om het midden profielbanden, waartussen drie leeuwenkoppen. De afgeplatte nodus vertoont landelijke voorstellingen en leeuwenkoppen, daarboven rust de molen op opengewerkte voluten. Op twee der wanden ranken ; op beide andere figurale voorstellingen waaronder : „die hongert begaeft” en „den dorstigen laeft”. Op de trap naast de blaaspijp een molenaar en in de deuropening een trompetblazende putto.

Utrecht, 1642 of 1644, jrl. C of E, meesterteken : hand of bloem.
h. 19,5 ; d. 7,5.

KON. OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP, in bruikleen aan 's RIJSMUSEUM, AMSTERDAM ; Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 116.

11. LIJKKLEEDVERSIERSELEN VAN HET WOLSPINNERS- EN KNOOPENDRAAIERSGILDE. Bestaande uit : doodshoofd met doodsbeenderen, een zandloper met doodshoofd, twee gekruiste polsmoffen, wolkammen en een schaap.
Utrecht, 1645, jrl. F, meesterteken onduidelijk.
BESTUURDERS VAN DE WERKLIEDEN VER. DE HOUTSCHILDEN-DOODENBUS, UTRECHT, bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3431.

12. DRIE BEKERS. Ineenpassende bekers met gegranuleerde wand, waarop, in elke beker een wapen is gegraveerd met opschrift resp. „DEEKEN IAN IANSEN VAN SOLINGHEN 1646 ; DEEKEN HENDRICK MEESLIR VAN CLEEF 1646 ; IAN KAERL VAN BAERDENBERGH 1646”.
Utrecht, 1646, jrl. G, meesterteken onduidelijk.
a. h. 11,1 ; d. 10 ; b. h. 11,1 ; d. 9,5 ; c. h. 11,1 ; d. 9.
ST. ELOYEN GASTHUIS, UTRECHT.

13. BRANDEWIJNKOM. Onversierd met twee opengewerkte, horizontale oren, waarop gegraveerde ornamenten.
Utrecht, 1649, jrl. K, meesterteken : een hoofd in ovaal.
h. 5 ; b. 21.
STAD AMSTERDAM, in bruikleen aan 's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM. Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 124.

14. KELK. Geprofileerde voet. De stam, balustervormig, is ingedeeld door profielbanden. De cuppa is enigszins uitgebogen.
Utrecht, 1e helft 17e eeuw, jrl. en meesterteken onleesbaar.
h. 19 ; d. 8.
Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 486.
OUD-KATH. GEMEENTE, CULEMBORG.

15. LIJKKLEEDVERSIERSELEN VAN HET ZAKKENDRAGERS- EN GRAANMETERSGILDE. Bestaande uit: zakkendrager met korenmaat en schop gegraveerd met de namen : Frans van Bentum de Boey, Jacob Gertsen van Coestvelt, Jan Jacobsen van Vredenburgh, Herman Jansen van de Ham, Jan Jansen Vermeulen en het onderschrift : „Dt zijn de Deeckens en Busmesters inder tijt Anno 1680”.
Voorts vier zakkendragers, vier schoppen, twee korenmaten, een doodshoofd en een zandloper. Op de korenmaten gedateerd : Ano 1611.
Utrecht, 1e helft 17e eeuw. Op de zandloper : Utrecht, 1645, jrl. F, onduidelijk meesterteken.
CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3433.

16. PLAQUETTE. Gedreven. Rechthoekig met het borstbeeld van Anna Maria van Schurman in ovaal medaillon op gegranuleerde grond. Binnen de

rand het opschrift : „ANNA MARIA A SCHURMAN” ; onderaan „Nata Ao 1607 Obiit Ao 1678”.

Utrecht?, midden 17e eeuw.

h. 17,5 ; b. 14,4.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 179x.

17. TWEE DRAAGTEKENEN VAN HET OUDE EN NIEUWE CORDUANIERSGILDE. Bestaande uit : gekroonde laars met spoor, bevestigd aan een gevlochten band en ovaal medaillon met fluweel beplakt waarop een laars en de letters : S(choen) M(akers) G(ilde).

Utrecht?, midden 17e eeuw, ongemerkt.

h. 15,5 en 17.

BESTUURDERS VAN DE OUDE EN NIEUWE CORDUANIERSBUS, UTRECHT, bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3347.

18. TWEE KANDELAARS. De vlakken van de driehoekige voluut-vormige voetstukken zijn versierd met parelranden en engelempjes. Eén voetstuk draagt de voorstelling van : de H. Maagd met scepter ; de H. Willibrordus ; de H. Bonifacius. Het andere die van : de H. Petrus ; de H. Paulus ; de H. Jacobus.

Utrecht? De keuren zijn geheel verdwenen. 2e helft 17e eeuw.

h. 34 en 32,8.

Tent. : Londen 1929 no. 911.

oud-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

19. CIBORIE. Gedreven. De achtlobbige voet is versierd met vier engelempjes, waartussen symbolen der lijdenswerktuigen, evenals op de nodus. De zetting van de cuppa is opengewerkt met cherubs als ornament. Op het deksel, in opeenvolgende randen, musicerende engelen. Het kruis bevat in bladornament.

Utrecht, 1672? jrl. I? rest van initialen MR? Keuren onduidelijk.

h. 51,7 ; b. 18,8.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

20. KELK. Gedreven. Langs de zeslobbige voet een rand vruchtentrossen, waarboven, in medaillons, de voorstellingen : de H. Familie, de H. Johannes de Doper, Maria Magdalena onder het Kruis, Johannes op Patmos, de H. Barbara, Joachim en Anna bij de Gouden Poort. De nodus is versierd met drie cherubs, waartussen vruchten. De onderzijde van de cuppa is bevat in opengewerkt ornament bestaande uit : acanthusbladeren met de lijdenswerktuigen en de doek van Veronica.

Utrecht, 3e kwart. 17e eeuw, jrl. en meesterteken onleesbaar.

h. 30,8 ; d. voet 19,7.

R.K. KERKBESTUUR, MONTFOORT, in bruikleen aan het AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM, UTRECHT.

21. THEEBUSJE. Langs de wanden acanthusbladeren, de dop versierd met bladrozet, bekroond door een knop.

Utrecht, 1674/75 of 1699, jrl. L, meesterteken : anjer.
h. 13 ; d. 5,7.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 215.

22. SCHAAL. Gedreven. In de vorm van een plooi-schotel. De nodus is versierd met schelp- en kinkhoornmotieven, omgeven door een krans van 12 uithollingen. De geschulpte rand vertoont gegraveerde cartouches, afwisselend met bloemen en vruchtfestoenen.

Utrecht, 1677, jrl. N, meesterteken : hond.
d. 36,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 497.

Litt. : Frederiks no. 223.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

23. MERGPIJPLEPEL. Op de lepel gegraveerd het gekroonde wapen der Provincie Utrecht, gehouden door twee leeuwen.

Utrecht, 1679? jrl. P, meesterteken OXB? in gekroond schild.
l. 22,6.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1648.

24. SCHOTEL. Grote schotel met brede rand. Aan de onderzijde van de rand het opschrift : „Domin J. Rode — J. d. & Hoogt, ueo. 1687”.

Utrecht, 1687, jrl. Y, meesterteken : anjer.
d. 46,8.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 60.

Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 103.

NED. HERVORMDE GEMEENTE, UTRECHT.

25. TWEE WIJNKANNEN. Peervormig, op geprofileerde voet. S-vormig oor. Op de bodem het opschrift: „Domin J. Rode — J. d. & Hoogt, ueo 1687”.

Utrecht, 1687, jrl. Y, meesterteken : anjer.
h. 30 ; d. 19,5.

Tent. : Utrecht 1943/4 n o.59 ; 's Gravenhage 1952 no. 465.

Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 102.

NED. HERVORMDE GEMEENTE, UTRECHT.

26. RELIEKKRUIS. Het driezijdig voetstuk, staande op pootjes, is overhoeks versierd met een gestyleerd acanthusblad, waarboven een gevleugeld engelekoepje. Op de zijden onversierde medaillons in cartouche. Hierop is een driehoek geplaatst, waarin het reliek, door bloemtakken omgeven. De

armen van het hoge kruis eindigen in engelekopjes. Boven het corpus het gegraveerde opschrift : INRI.

Utrecht, 1688 of 1689, jrl. E of F, onbekend meesterteken.
h. 88,8 ; b. 24,5.

oud-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

27. PENNING. Gegraveerd. Vz. wapenschild met helm en helmteken. Kz. opschrift ter nagedachtenis van Antonius Franciscus Pelt, overleden te Utrecht in 1695 ; daarboven doodskop en krans van lauwertakken.

Utrecht, 1695.
d. 6,8.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 499.

KON. PENNINGKABINET, 's GRAVENHAGE, Cat. 1803.

28. LEPELS EN VORKEN. Op de puntige steel gegraveerd het gekroonde wapen der Provincie Utrecht gehouden door twee leeuwen, staande op een acanthusblad. Behoord hebbende tot de inventaris van het voormalig stadsjacht, evenals de nrs 59, 64 en 70.

Utrecht, 1711, jrl. Y, onduidelijk meesterteken.
l. 20 en 18,8.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1643/4.

29. BODETEKEN VAN HET BIJLHOUWERSGILDE. Voluutvormig schild met de voorstelling van een timmerman aan de arbeid, waarboven twee gekruiste bijlen. Het schild is bevestigd op een ovale plaquette met stralenkrans, hangend met drie kettingen aan een leeuwenkop.

Utrecht?, 1e kwart 18e eeuw, ongemerkt.
h. 13,2.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3345 (5x).

30. WIEROOKVAT. Op de voet een rand van bladeren. Het vat, versierd met voluten, schelpmotief en acanthusblad, draagt het opschrift: „F. P. RAYM: LEEMANS : MISS : D.D.”
Het deksel met opengezaagd patroon, waarboven bladornament, eindigend in een knop. Lange ketting met deksel, versierd met bladrozet.

Utrecht, 1727, jrl. Q, meesterteken (kam?) onbekend.
h. 25.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 132.

R.K. KERK VAN DE H. WILLIBRORDUS, UTRECHT.

31. WIEROOKSCHEEPJE. Op de geprofileerde voet een rand van bladeren. Het scheepje, versierd met voluten, schelpmotief en acanthusbladeren, eindigt rechts in een knop in de vorm van een engelekopje. Het deksel met bladranken en voluten met opschrift : „F. P. RAYM : LEEMANS : MISS : D.D.”

Utrecht, omstr. 1727, jrl. en meesterteken onleesbaar.
h. 13,8 ; b. 18,5.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 133.

R.K. KERK VAN DE H. WILLIBRORDUS, UTRECHT.

32. BLOEMENHOUDERS. In de vorm van een voluut, geheel met lijnenspel versierd. De onderzijde in de vorm van een slakkenhuis; langs de bovenzijde afhangende bladranken en druiventrossen. Houten voetstuk en achterzijde.

Utrecht, 1727 of 1751, jrl. Q, meesterteken B?

h. 31,5; b. 18,5.

R.K. KERK VAN DE H. FRANCISCUS XAVERIUS, AMERSFOORT.

33. BODETEKEN VAN HET WOLSPINNERS- EN KNOOPENDRAAIERS-GILDE. Gekroond schild met een krans oranjetakken, waarbinnen een man knopen slaat. Hieromheen de emblemen van het gilde.

Utrecht, 1756, jrl. W, ongemerkt.

Tent.: Arti, Amsterdam 1880 no. 1006.

Litt.: Frederiks no. 358.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. no. 3431.

ADRIAEN VAN ALLER

Meesterteken: initialen AA

Gedoopt te Utrecht 25 Juni 1626. Leerling 1639. Meester 1652. Huwt 17 Febr. 1652. Keurmeester 1659, 1660, 1662-'63. Op 15 Juli 1667 wordt de dood van een zijner kinderen vermeld. Gestorven, waarschijnlijk elders, tussen 1663-'77.

34. BODETEKEN VAN DE KLEERMAKERSBUS, bestaande uit: schaar, omgeven door de initialen K, M, B; Vier versierselen van het lijkkleed: twee scharen, een priem en een passer waarop de namen zijn gegraveerd van: „H. Pollitx, I. Melder, D. V(er)wei, D(ekens) I(n) D(er) T(ijt) en D.D. Quai O.D.” (oud deken?).

Utrecht, 1663, jrl. Z, resten van initialen.

h. schaar 21,5; h. letters 5.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3383.

GERARD BAARS

Meesterteken: drie zuilen in een schild: twee in een.

Geboorteplaats en -jaar onbekend. Leerling 1697 in Utrecht. Meester 1709. Gestorven 10 Febr. 1746, dan wonend aan de Oudegracht achter de Twijnstraat. Begraven in de Nicolaaskerk.

35. WANDLUCHTERS. Aan een schild is de voluutvormige arm bevestigd, die evenals de kaarsenhouder, versierd is met acanthusbladeren. Op een schild staat gegraveerd „Lysbet Jakobs Ver Laen 1717”; het ander draagt het opschrift „VAN AELTE JASPERS VERGEER 1719”, bovendien op de arm „DIT IS GEGEVEN DOOR DE ERFGENAMEN”.

Utrecht, 1717, jrl. F, gemerkt.

h. 19,5; b. 33.

COLLECTIE CHR. ROGIER, BERGEN OP ZOOM.

CORNELIS VAN BEECK

Meesterteken : monogram CVB.

Geboren waarschijnlijk te Utrecht, jaar onbekend. Zoon van Jan Lambertsz. van Beeck, eveneens zilversmid te Utrecht. Verm. niet identiek met Corn. Evertsz. van Beeck op 1 Juli 1695 in de Geertekerk begraven. Meester 1659, als zodanig nog 1677 vermeld. Gestorven, waarschijnlijk niet te Utrecht, na 12 Mei 1692, mogelijk zelfs na 23 Oct. 1705.

36. GODSLAMP. Gedreven. Op de eerste geleding drie cartouches met de voorstellingen : de H. Maagd met het Christuskind ; de H. Jozef ; een gekroond familiewapen met drie rozen, gehouden door twee griffioenen (De Waal van Vronestein), afgewisseld met drie cherubs. Op de tweede geleding drie cherubs afgewisseld met bloemranken. De deksel is eveneens versierd met cartouches en bloemranken. De kettingen zijn bevestigd aan drie voluten met bladversiering.

Utrecht, 1676, jrl. M, gemerkt.

h. 41 ; d. 25.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

PIETER BEUMER

Meesterteken : monogram PB

Culemborgs zilversmid.

In 1681-'82 vermeld als lid van het koopmansgilde te Culemborg, waarvan ook de zilversmeden deel uitmaakten. 1687 wonende aan de Tollenstraat. Zijn vrouw sterft 1 Juli 1702. Wordt het laatst vermeld 1705. Uit : Mr P. J. W. Beltjes, „Goud- en Zilversmeden te Culemborg in de 17e en 18e eeuw”. (Bijdragen en Mededeelingen der Vereniging „Gelre”, dl. 49 p. 82).

37. AVONDMAALSSCHOTEL. Plat, met brede geschulpte rand, waarop het kerkelijk wapen is gegraveerd.

Utrecht, 1689, jrl. A, gemerkt.

d. 48.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 498.

NED. HERV. GEMEENTE, CULEMBORG.

GERRIT BRESSER

Meesterteken : initialen GB

Gedoopt 3 Maart 1743 in de Domkerk. Leerling (bij Arnoldus Coolhaas) 1756. Meester 1768. In 1778, 1781, 1782 treden leerlingen bij hem in dienst. Zijn eerste vrouw sterft 26 April 1793, hij woont dan aan de Lijnmarkt ; zijn tweede vrouw overlijdt 20 November 1788. Zelf gestorven 18 December 1820, 77 jaar oud.

38. AVONDMAALSBLOED. Ovaal blad met geprofileerde rand, staande op vier pootjes. Op het blad gegraveerd met oningevulde wapens, gehouden door een strik, waaronder de namen : JACOBUS ENGEL. en WILH. IOH. van VIANEN. en het opschrift : „IOHAN:VI.VS.LI. Ik ben dat levende Brood, dat uyt den Hemel nedergedaelt is ; zo iemand van dit Brood

Eet, die zal in der Eeuwigheid leven. Ende het Brood dat ik geven zal, is mijn vleesch, 't Welk ik geven zal voor het leven der Weereld".

Utrecht, 1788, jrl. E, gemerkt.
h. 36,2 ; br. 49,8.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

39. AVONDMAALSBLADEN. Ovaal met geprofileerde rand met gegraveerde wapens en opschrift als no. 38.

Utrecht, 1788, jrl. E, gemerkt.
h. 30 ; br. 34,5.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

40. TWEE KANNEN. Peervormig, op geprofileerde voet. Halfronnd deksel met knop en schelp bij het oor. Op de kan, gegraveerd met oningevulde wapens, gehouden door een strik, voorts de namen : JACOBUS ENGEL en WILH: IOH: van VIANEN. Aan de tegenovergestelde zijde: I IOH:I. VS.VII. het Bloed Jesu Christi sijns Soons- rijngt ons van alle Sonde".

Utrecht, 1789, jrl. F, gemerkt.
h. 33 ; d. 12,7.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 17.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

41. AVONDMAALSBEKERS. Geprofileerde voet. De beker is gegraveerd met oningevulde wapens, gehouden door een strik. Opschrift als no. 40.

Utrecht, 1789, jrl. F, gemerkt.
h. 19,3 ; d. 12,5.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 17.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

JAN VAN BREVELT

Meesterteken : gekruiste spijkers.

Geboortejaar onvindbaar (registers beginnen 1620). Leerling 1605. Meester 1616. Huwt 15 Oct. 1620. Stadsopdracht (zilveren insignes) 1643-'44. Keurmeester in 1631-'32, 1643-'44, 1651-'52, 1654-'55. Raad in de vroedschap 1656. Zijn naam wordt vermeld op het schilderij in 1668 door Jacob Muller voor het smedegilde vervaardigd (St. Eloyengasthuis, Utrecht). Gestorven 17 Jan. 1670, wonende in de Lange Nieuwstraat, anderhalf uur uitgeluid door de Domklokken. Begraven in de Buurkerk.

42. KELK. Langs de zeslobbige voet een rand van knerren. Op de lobben zijn afwisselend gevleugelde engelekopjes en vruchten gegraveerd ; naar de schacht toe : gestyleerde bladeren. De nodus is versierd met cherubs op geometrisch patroon. Op de cuppa graveerwerk van bloemranken.

Utrecht, 1617, jrl. X, gemerkt.
h. 22,5 ; d. 12.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 97.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

JOHANNES DE BRIEDER

Meesterteken : initialen IB

Gedoopt 10 Sept. 1752, toen zijn te Utrecht woonachtige ouders als kramers te Schoonhoven vertoefden. Ingeschreven in doopregister te Utrecht. Leerling bij zijn vader, de zilversmid Nicolaes de Brieder, 1763. Meester 1780. Woont in 1793 in de Lijnmarkt, Zuidzijde. Woont in 1819 in de Korte Smeestraat. Zijn vrouw sterft 9 Januari 1819. Leefde sedert 1813 van zijn renten. Gestorven 29 Juli 1829 als gepensioeneerd essayeur (keurmeester) wonende achter het Stadhuis.

43. TWEE SLEUTELS. Zware verguld zilveren sleutels der stad Utrecht, vervaardigd voor de komst van Koning Lodewijk Napoleon bij zijn bezoek aan Utrecht.

A. Utrecht, 1806, jrl. Y, gemerkt.

B. Utrecht, jaarletter ontbreekt, meesterteken onduidelijk. Later toegevoegd ?

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1624.

MICHIEL DE BRUYN VAN BERENDRECHT

Meesterteken : initialen MB

Zijn vader Gerrit de Bruyn van Berendrecht, brouwer, afkomstig uit Dordrecht, verkrijgt het burgerrecht 10 September 1608. Michiel de Bruyn leerling 1622, in 1630 genoemd als meester. Huwt 15 October 1636. Keurmeester 1641-'42 en 1649-'50. Busmeester 1644 en 1652-'54. Op 4 Juli 1661 is hij geassocieerd met Christiaan van Vianen en dan te Londen woonachtig, doch in 1661 vertoeft hij tijdelijk te Utrecht. Volgens de term „buyten” in de ledenlijst van het resolutieboek van het gilde van 1657, was hij waarschijnlijk toen al te Londen. Dat hij 1662 te Londen is staat vast (twee brieven). In 1661 neemt hij „plecht” op twee huizen, Korte Jansstraat, hoek St. Jansdam, die hij sedert 1638 en 1647 resp. bezat. In 1666 beide gerechtelijk verkocht. Gestorven vóór Februari 1670.

44. TWEE KANDELAARS. Gedreven. De driezijdige, gebolde voet is versierd met drie engelekopjes, waartussen een cartouche met rolwerk. De nodus en de kaarsenhouder zijn gedecoreerd met ornament, cherubs en vruchten.

Utrecht, 1633, jrl. Q, gemerkt : D Bruin fecit anno 1633.
h. 30,4; d. 11.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 480.

oud-KATH. GEMEENTE, DELFT.

45. KELK. Gedreven en verguld. Op de geschulpte voet vier gevleugelde cherubs en vier cartouches : drie met heiligenfiguren, één met IHS in doornenkroon. De stam bestaat uit een nodus met kwabornament, waarboven parelranden benevens een nodus versierd met engelekopjes. De

cuppa rust in een opengewerkte kom, versierd met cherubs. Op de voet de inscriptie: „IN PATIENTIA SUAVITAS”.

Utrecht, 1637, jrl. W, gemerkt.

h. 23,5 ; d. 15.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 493.

oud-KATH. GEMEENTE, CULEMBORG.

46. CIBORIE. Gedreven. Op de achtlobbige voet zijn vier engelempjes aan-gebracht tussen bladranken. De eerste nodus met parelranden, de tweede — evenals de opengewerkte omvatting van de cuppa — met gevleugelde cherubs versierd. Op het deksel afwisselend gevleugelde en musicerende engelefiguren, overtopt door een kruis.

Utrecht, 1640 of 1664, jrl. A, onduidelijk gemerkt.

h. 37,5 ; d. 15. Verg. de kelk no. 45.

PART. COLLECTIE, UTRECHT.

47. HOSTIEBUS. Geplaatst op drie bollen. De wand, onderbroken door een geprofileerde rand, is evenals het deksel gegraveerd met bloemtakken en vliegende vogels.

Utrecht, 1643, jrl. D, gemerkt.

h. 15,5 ; d. 8.

oud-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

48. TWEE KANDELAARS. Driezijdig voluutvormig voetstuk, staande op klauwen en bollen. De vlakken versierd met vruchten, cherubs en medail-lons met de voorstellingen van : Maria met het Kind ; St. Jozef met de jeugdige Jezus ; een wapen. Van de balustervormige schacht zijn nodus en vetvanger versierd met engelempjes.

Utrecht, 1646, jrl. L, gemerkt.

h. 38,2.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

49. TWEE WANDARMEN. Gedreven in de vorm van een gekrulde tak met voluutvormige bladeren en een open tulp als vetvanger.

Utrecht, 1647, jrl. H, gemerkt.

h. 37 ; l. 46.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 483.

Afb. 2.

oud-KATH. GEMEENTE „HET PARADIJS”, ROTTERDAM.

50. KELK. Verguld. Op de zes lobben van de voet de voorstelling van : Christus aan het Kruis ; Maria en Johannes ; drie cherubs. De nodi ver-sierd met parelranden en schelpmotief ; de bovenste met staande putti die lijdenswerktuigen dragen en drie medaillons met dezelfde symbolen. De zetting van de cuppa is versierd met gevleugelde engelempjes en druiventrossen.

Utrecht, 1649, jrl. K, fragment van merk.

h. 27 ; d. 17,8.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 145.

Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 100.

R.K. KERK VAN DE H. MARTINUS, UTRECHT.

51. SCHENKKAN MET SCHOTEL. De ovale schotel heeft in het midden een door kwabornament gevormd medaillon, gegraveerd met een wapen, waarvan vier stralen uitgaan naar de rand, die met kwabornament en maskers is versierd. In de lobben zijn dolfijnen gegraveerd. Kan op hoge voet geheel in kwabstijl uitgevoerd. In de lobben op de voet zijn vruchten gegraveerd, in de cartouches op het lichaam : wapen, druiventros, kreeft en vruchtenfestoen. Een dolfijn als oor.
Utrecht, 1649, jrl. K, gemerkt.
Schotel 37 x 46 ; kan h. 26,5.
Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 484.
Litt. : Frederiks no. 177.
MGR. DR A. RINKEL, UTRECHT, in bruikleen aan OUD-KATH. KATHEDRAAL
ST. GERTRUDIS, UTRECHT.
52. WIEROOKSCHEEPJE. Geprofileerde voet met rand van schelpmotieven waarboven acanthusbladeren. Onversierd scheepje ; deksel met bloemrank. Bijbehorend lepelkje.
Utrecht, 1650, jrl. P, gemerkt.
h. 10,8 ; b. 20,5 ; lepelkje l. 14,5.
OUD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.
53. TWEE WANDARMEN. Gedreven in de vorm van een S-vormig gebogen tak met bladeren bezet. De kaarshouder heeft de vorm van een open tulp.
Utrecht, 1651, jrl. M, gemerkt.
h. 21 ; l. 42.
Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 487.
OUD-KATH. GEMEENTE „HET PARADIJS”, ROTTERDAM.
54. OVAAL BLAD. Gegraveerd met de voorstelling van Christus en de Samaritaanse vrouw.
Utrecht, 1652, jrl. N, gemerkt.
l. 32 ; b. 29.
Tent. : Delft 1952 no. 202.
R.K. KERK VAN DE H. MARTINUS, BOVENKARSPÉL.
55. KAN. De voet en het lichaam van de kan zijn versierd met vier langwerpige cartouches, omgeven door kwabornamenten, waarin druiventrossen en een wapen (van de priester B. Hoogewerf) zijn geponst. De hals met kwabornament versierd. Het oor heeft de vorm van een dolfijn.
Utrecht, 1652, jrl. N, gemerkt.
h. 23,5 ; d. 12.
Tent. : Londen 1929 no. 860 ; 's Gravenhage 1952 no. 490.
Litt. : Frederiks no. 178.
OUD-KATH. GEMEENTE „HET PARADIJS”, ROTTERDAM.

56. TWEE KANDELAARS. De bolle, driezijdige voet op voluutvormige poten draagt op de hoeken cherubkopjes ; op de vlakken blanke cartouches. De balusterstam is versierd met cherubkopjes, vruchten en acanthusbladeren. De vetvanger wordt gevormd door twee schijven, de eerste met knerren, de laatste met cherubkopjes en vruchten versierd.

Utrecht, 1652, jrl. N, gemerkt.

h. 49 ; d. 22.

Tent. : 's Hertogenbosch 1913 no. 837 ; 's Gravenhage 1952 no. 488.

oud-KATH. GEMEENTE „HET PARADIJS”, ROTTERDAM.

57. KELK. Gedreven en gedeeltelijk verguld. Op de zeslobbige voet is de voorstelling van Christus aan het Kruis gegraveerd. Tussen twee zeslobbige nodi is een baluster aangebracht met verticale groeven. De onderzijde van de cuppa is gevat in knorren tussen bladornament.

Utrecht, 1652, jrl. N, gemerkt en gedateerd 1652.

h. 24 ; d. 17.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 489.

R.K. KERK VAN DE H. BONIFACIUS, LEEUWARDEN.

ARNOLDUS COOLHAAS

Meesterteken : haas springend uit een kool.

Geboorteplaats en -jaar onbekend. Een zekere Hendrik Coolhaas verwierf 6 Juli 1726 het Utrechts burgerrecht. Arnoldus Coolhaas werd meester in Utrecht in 1727. Keurmeester 1730—'46. Deken 1747—'55. Gestorven 5 November 1755 te Utrecht.

58. LEPEL.

Utrecht, 1731, jrl. V, gemerkt.

l. 19,7.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

59. VISSCHEP. Op de schep uitgezaagd ornament in de vorm van een net, waaromheen voluten en bandwerk. Op de steel het gekroonde wapen der Provincie Utrecht: gehouden door twee leeuwen, staande op een schriftrol met opschrift „CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT”. Behoorde tot de inventaris van het voormalig stadsjacht, evenals de nrs 27, 64 en 70.

Utrecht, 1740, jrl. E, gemerkt.

l. 33.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

60. TABAKSPOT. Langs de onderzijde een rand van opengewerkte voluten en drie schelpvormige pootjes, overgaande in ornament op de wand, die evenals het deksel, eindigend in een bloemknop, met graveerwerk is versierd.

Utrecht, 1757, jrl. X, gemerkt.

h. 17 ; d. 14.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 278.

MEESTER A.V.D.

Meesterteken : AVD.

61. OFFERBUS. De voet, wand en deksel door de profielen versierd. Op de voetrand is gegraveerd : „Vereert — door Willem — Henrick — Kroon — 1762”. In het deksel een ronde opening voor de offergaven.

Utrecht, 1763, jrl. D, initialen AVD, mogelijk Anthonie van Dam of Albertus van Dorsten.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 101a.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

MEESTER I.D.

Meesterteken : ID in schild.

62. KELK. Op de zeslobbige voet zijn afwisselend cherubkopjes en blanke ovale schildjes gedreven. De ronde stam met bolvormige nodus draagt de cuppa, waarvan de onderzijde gevat is in een opengewerkt blad-ornament met cherubkopjes.

Utrecht, 1645, jrl. F, gemerkt.

h. 24 ; d. 16.

Tent. : 's Hertogenbosch 1913 no. 875 ; 's Gravenhage 1952 no. 453.

oud-KATH. GEM. H.H. JOHANNES EN WILLIBRORDUS, AMSTERDAM.

THOMAS DENIJS(SEN) VAN DUYN(EN)

Meesterteken : zwaard.

Gedoopt 3 Febr. 1639 in de Domkerk. Leerling 1652. Meester 1667, keurmeester 1691—'94. Huwt te Breukelen Cornelia Wigman (aangetekend 28 April 1667 te Utrecht). Zwager van de zilversmid Jan Snout. Gestorven 13 November 1704, begraven in de Geertekerk, wonende aan de Mariaplaats, nalatende een vrouw en drie onmondige kinderen. Hij laat geen goed na boven schulden en wordt van de armen begraven. Zijn vrouw is gestorven 19 November 1708, wonende in de Choorstraat.

63. AVONDMAALSSCHOTEL. Rechthoekige schotel met brede rand waarop twee gegraveerde medaillons met de voorstelling van de Doop van Christus in de Jordaan, met het opschrift : „En siet een stemme uyt de hemelen, seggende, Dese is mijn Sone mijn geliefde, in de welken ick mijn welbehagen hebbe. math: 3-v: 17” ; en van Het Laatste Avondmaal, met een vierregelige tekst uit : Matt: 26.XXXVI. Aan de smalle zijde links gekroond wapen „dit heeft gegeven DANIEL DE BEDARRIDES, Heer tot geldersweert, en in sijn leven luytenant Collonel int Jaer 1671” en rechts „en ELSAB. VAN GELDER, Douagire de Bedarrides, vrouwe tot geldersweert in Augsuti” ; met wapen. In het midden van de schotel een doodshoofd met zandloper en de inscriptie : „gedenckt te sterven.”

Utrecht, 1670, jrl. G, gemerkt.

h. 32 ; b. 41.

Litt. : De Navorscher 1875, p. 168.

NED. HERV. GEMEENTE, INGEN.

MEESTER D.E.

Meesterteken : DE

64. LEPELS EN VORKEN. Versierd met het gekroonde wapen der Provincie Utrecht, gehouden door twee leeuwen, staande op een console. Behoorde tot de inventaris van het voormalig stadsjacht, evenals de nrs 27, 59 en 70.

Utrecht, 1742, jrl. G, gemerkt.

l. 21,3 en 20,4.

Tent. : Utrecht 1937 no. 46.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1645/6.

FRANSSOYS EELIOET

Meesterteken : hertengewei.

Verkrijgt burgerrecht 20 Augustus 1608, komende van Antwerpen. Meester 1608. Deken van het gilde 1632—'33. Keurmeester 1635, 1636, 1638, 1639. Acte van zijn overlijden : 17 Januari 1642.

65. BEKER. Verguld. Op de geprofileerde voet versierd met palmetten en acanthusbladeren de nodus getooid met drie uitstaande voluten, eindigend in drakenkoppen. De ingesnoerde beker is verdeeld in drie velden, waarin baldakijnen, vruchtfestoenen en palmetten, omsloten door voluten. Het deksel, met bladeren en festoenen versierd, wordt bekroond door de figuur van een Romeins krijgsman.

Utrecht, 1626, jrl. I, gemerkt.

h. 33,6.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 476.

Afb. 3.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

DERK EGELING

Meesterteken : initialen DE

Geboren te Zutphen, geboortejaar onbekend. Verwierf het burgerrecht te Utrecht 28 Oct. 1755. Meester 1756. Keurmeester 1769—1773. Zijn vrouw sterft 7 Juni 1788. Zelf gestorven te Utrecht 1 Febr. 1799, wonende Springweg bij de Walsteeg. Begraven in de Buurkerk.

66. RIJSTEBREILEPEL.

Utrecht, 1759, jrl. Z, gemerkt.

l. 36,9.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

67. MOSTERDPOTJE. Het vaatje is versierd met vier groepen van drie ribbels. Voluutvormig oor, op het deksel een bloemknop. Bijbehorend parelmoeren lepeltje met zilveren bloemtakje aan de steel.

Utrecht, 1771, jrl. M, gemerkt.

h. 10,3 ; lepeltje l. 12,2.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

68. THEEPOT. Staande op drie blaadjes, bevestigd aan een tak met bloemen. Flauw getordeerde wand met tuit en houten handvat. Het deksel, in de vorm van een blad, draagt een knop van bloemen.

Utrecht, 1772, jrl. N, gemerkt.
h. 14,7; d. 19.

FA J. DENIJS, AMSTERDAM.

FREDERICK ELIOT

Meesterteken : hertengewei.

Van elders gekomen of te Utrecht geboren vóór 1610 (registers beginnen 1620). Leerling 1625. Meester 1637. Keurmeester 1646—548, 1653—'54, 1660—'61, 1666—'67. Deken 1656—'58, 1663—'64, 1669—'74. Stadsopdrachten (zilveren knoppen aan de pedelstaven) 1664. Zijn vrouw sterft 2 December 1672. Zelf gestorven 29 December 1695.

69. KAN. Op hoge voet met geprofileerde rand. Op de rechte wand is een 9-delig wapen gegraveerd, Duits?, waaronder de letters E.M.C.D.L.G. Bovenop het deksel is een pelikaan met jongen gegraveerd. Eenvoudig oor en tuit.

Utrecht, 1655, jrl. Q, gemerkt.
h. 24,5; d. 14,7.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 99.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

DIRCK VAN GAMEREN

Meesterteken : de initialen DVG.

Gedoopt 14 Sept. 1707 in de Domkerk. Zoon van de zilversmid Willem van Gameren. Leerling bij zijn vader 1733, zesentwintig jaar oud. Meester 1745. Huwt 1754. Koopt een winkelhuis in de Lijnmarkt Westzijde in 1756. Gestorven 4 Maart 1771. Begraven in de Buurkerk.

70. GROENTELEPELS. Op de steel het gekroonde wapen der Provincie Utrecht, gehouden door twee leeuwen, staande op een banderol met inscriptie : „CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT” gegraveerd. Behoorde tot de inventaris van het voormalig stadsjacht, evenals de nrs 27, 59 en 64.

Utrecht, 1747, jrl. M, gemerkt.
l. 27,3.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 1647.

71. LIJKKLEEDVERSIERSELEN VAN HET STOFJESWERKERSGILDE. Twee platen versierd met een krans van moerbeitakken, waarbinnen een zijderups, de letters ST.W.G.B. (= Stofjes Werkers Gilde Bus) en de datum 1755.

Utrecht, 1755, jrl. V, gemerkt.
h. 19; b. 16.

Tent. : Amsterdam, Arti 1880 no. 1004.

Litt. : Frederiks no. 357.

BESTUURDERS VAN DE BIJLHOUDERSBUS, UTRECHT, bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3428.

72. RELIEKKRUIS. De voet bestaat uit twee voluten met bladversiering, waarin onversierd ovaal medaillon en schelpmotief langs de onderrand; hij staat op twee pootjes en is gemonteerd tegen houten voetstuk. Het kruis met geprofileerde rand eindigt aan de armen in een schelpmotief; om het reliëf: bladornament.

Utrecht, 1757, jrl. X, gemerkt.
h. 33,8.

R.K. KERK VAN DE H. WILLIBRORDUS, UTRECHT.

73. DOOPBEKKEN. Gedreven. Platte rand; de buitenrand versierd met acht schelpornamenten, viermaal buitenwaarts en viermaal binnenwaarts geplaatst, onderling verbonden door voluten en bandwerk. Op de rand het opschrift: „DERZULKEN IS HET KONINGRIJK DER HEMELEN, MATTHEI 19 VERS 14”. Op de onderzijde de wapens van de schenkers, Mr. Jacob Perrenot en Maria Louvigny.

Utrecht, 1764, jrl. E, gemerkt.
h. 6,2; d. 28.

Tent.: 's Gravenhage 1952 no. 508.

NED. HERV. GEMEENTE, CULEMBORG.

74. BODETEKEN VAN HET STOFJESWERKERSGILDE. Gedreven gekroond schild, waarop een zijdeworm en een schaap met de letters: ST (ofjes) W (erkers) G (ilde) B (us) en het jaartal 1766; hangende met drie kettingen aan een leeuwenkop, vastgemaakt op gevlochten band.

Utrecht, 1766, ongemerkt, Dirck van Gameren toegeschreven.
h. 11,8; br. 9.

Tent.: Amsterdam, Arti 1880 no. 946.
Litt.: Frederiks no. 358.

BESTUURDERS VAN DE BIJLHOUWERSBUS, UTRECHT, bruikleen aan het CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT, Hist. Cat. 1928 no. 3428.

75. TWEE AVONDMAALSSCHOTELS. Gedreven. In de schotel het wapen van mr. Matthias van der Lijnden graveerd. Geschulpte rand.

Utrecht, 1768, jrl. I, gemerkt.
d. 22,5.

NED. HERV. GEMEENTE, CULEMBORG.

THYMEN VAN LEEUWEN

Meesterteken: TVL

Plaats en jaar van geboorte onbekend. Leerling in Utrecht 1636. Meester 1652. Keurmeester 1661-’64. Gestorven 1 Febr. 1705 op de Vuylesloot (de latere Keyzerstraat). Begraven in de Buurkerk.

76. ALTAARSCHEL. Staande op drie balustervormige pootjes waartussen een rand van bladeren. Het bovenstuk vertoont in cartouches geplaatst

tussen cherubs : de zegenende Christus ; Maria ; Jozef met Ielietak.
Nieuw handvat.

Utrecht, 1660, jrl. W, gemerkt.

h. 12,5 ; d. 17.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 119.

KATHEDRAAL VAN DE H. CATHERINA, UTRECHT.

77. LEPEL. De getordeerde steel eindigt in een tak. Op de lepel gegraveerd NK.

Utrecht, 1660 of 1685, jrl. W, gemerkt.

l. 16,5.

FA A. C. BEELING, LEEUWARDEN.

78. CIBORIE. Gedreven. Op de ronde voet korenaren binnen voluten. Daarboven drie engelempjes, tussen medaillons met druiventrossen, evenals op de nodus en de zetting van de cuppa. Het deksel is versierd met cherubs en bloemen en, boven het profiel, met druiventrossen. Een kruis op het deksel.

Utrecht, 1661, jrl. X, gemerkt.

h. 52 ; d. 21,7.

PART. COLLECTIE, UTRECHT.

79. MONSTRANS. Gedreven. De voet versierd met cherubs, de nodi met bladwerk en engelempjes. De luna is aangebracht onder een op vier zuilen rustend baldakijn, geflankeerd door de H. Antonius en de H. Barbara ; voorts engelen, de H. Willibrordus en de H. Bonifacius. Hierboven onder een baldakijn, bekroond door een bol met crucifix, Maria met Kind.

Utrecht, 1662, jrl. X, resten van initialen TVL.

h. 53 ; d. 20,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 494 (niet geëxposeerd).

oud-KATH. GEMEENTE, CULEMBORG.

80. BEKER OP VOET. Verguld. De gewelfde voet, stam, onderzijde van de kelk en het deksel zijn versierd met gedreven acanthusblad en omgeven door gegoten parelranden. Om de rand van het deksel gegraveerd : „'t Capittel van Sinte Marie t'Utrecht MDCLXXXVI". Op het deksel een keizerskroon ter herinnering aan Hendrik IV, Duits Keizer, stichter van het Kapittel. Op de cuppa het wapen van de bisschop met opschrift : „CONRADUS EPISC. XXII" en het wapen van de keizer met opschrift : „HENRICUS IV. CAESAR". Hieromheen talrijke wapens en namen.

Utrecht, 1686, jrl. X, fragment van monogram, Thymen van Leeuwen?
Tweede meesterteken : hamer?

's Rijksmuseum, Amsterdam, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 179.

ELLERT CORNELISZ. VAN LEINBORCH

Meesterteken : wassende maan en ster.

Is in 1598, het jaar waarin de goud- en zilversmeden zich afscheidden van het grofsmidsgilde, waarmee zij tevoren een geheel vormden, reeds meester. In 1580 en 1593 ontvangt hij reeds stadsopdracht voor vergulden. Keurmeester 1598, 1600, 1602-'03, 1605-'06, 1615-'16. Bij het overlijden van zijn vader Cornelis Ellertsz van Leinborch wordt op 2 Maart 1591 aan hem overgedragen het huis „Dat Cleyen Schaerlaken” of „Dat Cleyen Kijntgen” („Onder de lakensnijders”, d.i. in de Choorstraat), waar beiden toen schijnen hebben gewoond. Moet getrouwd zijn voor 1590. Op 2 Januari 1627 overlijdensaangifte bij de momboirkamer, „overluid” door de Domklokken 25 Dec. 1626, waarschijnlijk gestorven 24 December.

81. TWEE BEKERS. Geprofileerde voet. Langs de iets uitgebogen bovenrand gegraveerd bloemrankendecor. Op de bodem de inscriptie : „DE KERCKMEISTERS INDER TYT HEBBEN DESE TWEE DOEN MAKEN : TOT BEHOEF ENDE GEBRUICK DER BUERKERKEN SAKEN Ao 15.91”.

Utrecht, 1591, jrl. T, gemerkt.
h. 18,6 ; d. 11.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 57 ; 's Gravenhage 1952 no. 450.
Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 98.

NED. HERVORMDE GEMEENTE, UTRECHT.

WILLEM JANSZ. VAN LEUSDEN

Meesterteken : WL in monogram.

Plaats en jaar van geboorte onbekend. Leerling in Utrecht 1645. Meester 1660. Keurmeester 1670-'73. Nog in leven 1677. Waarschijnlijk elders overleden.

82. GODSLAMP. Gedreven. Het onderste gedeelte versierd met afwisselend drie cherubs en medaillons met St. Willibrordus, St. Bonifacius en een vrouwelijke heilige. Op het middengedeelte eveneens drie cherubs en in medaillons de H. Familie, St. Barbara en St. Antonius. Op het deksel, met bloemdecor, is gegraveerd: S. IGNATIUS, S. FXAVERIUS, S. JOANNES, S. ALDEGUNDA, S. APPOLONIA. Drie dolfijnen als kettinghouders.

Utrecht, 1665, jrl. B, gemerkt.
h. 30 ; d. 20,5.

Tent. : Londen 1929 no. 910 ; 's Gravenhage 1952 no. 495.

OUD-KATH. GEMEENTE, CULEMBORG.

83. THEEBUSJE. Overhoeks hol geprofileerd, langs de hals en de stop een bladrozet.

Utrecht, 1670, jrl. G, gemerkt.
h. 9,7 ; d. 3,8.

DOUAIRIÈRE BAR.ESSÉ A. C. DE GEER VAN JUTPHAAS—RÖELL VAN HAZERS-
WOUDE, UTRECHT.

ADRIANUS VAN LUTTERVELT

Meesterteken : de initialen AVL.

Leerling 1754 (bij Dirck van Gameren). Meester 1767. Keurmeester 1788, 1775, 1777. 1782 wordt het in dienst treden van leerlingen bij hem vermeld. Zijn vrouw sterft 4 Febr. 1786. Zelf gestorven 15 Juli 1797.

84. BONBONMANDJE. De wand in de vorm van uitgezaagde en gegraveerde bloem- en bladranken. Staat op vier pootjes. Utrecht, 1774, jrl. P, gemerkt.
h. 7; b. 20.

FA PREMSOLA EN HAMBURGER, AMSTERDAM.

SEBASTIAEN GIJSBERT DE MARE (of DE MARÉ)

Meesterteken : liggend ree in ovaal.

Geboren te Workum 1749. R.K. Verkrijgt Utrechts burgerrecht 12 Juli 1776. Meester 1777. Huwt 13 Juli 1776. Gestorven 16 September 1809, wonend in de Lijnmarkt, zestig jaar oud. Begraven in de Buurkerk.

85. LEPELS EN VORKEN.
Utrecht, 1780, jrl. W, meesterteken : liggend hert. Sebastiaen de Mare?

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

JAN VAN NIEUWCASTEEL (of NUCASTEEL)

Meesterteken : de initialen IVN.

Gedoopt te Utrecht 1752 in de Jacobskerk. Leerling 1763 (bij van de Kop). Meester 1790. Woont 1813 aan de Mariaplaats. Gestorven 15 Nov. 1834, Mariaplaats, huis D nr. 494.

86. MAND. De onderrand bestaat uit een uitgezaagde eierlijst, de uitgebogen wand uit verticale staafjes, afgezet met parelrand. Het hengsel wordt gevormd door aaneengesloten ruiten.
Utrecht, 1792, jrl. I, gemerkt.
h. 7,5; d. 24.

Tent. : Leiden 1935 no. 208; Utrecht 1937 no. 35; 's Gravenhage 1952 no. 510.

C. G. VATTIER KRAANE, AERDENHOUT.

87. BLAD. Vierkant blad op pootjes. De rand is geprofileerd met ingezwenkte hoeken. Versiering van bloemtakjes.
Utrecht, 1792, jrl. I, gemerkt.
d. 30,3.

FA JOSEPH M. MORPURGO, AMSTERDAM.

88. SUIKERVAAS. Langs de voet een parelrand.

Utrecht, 1801, jrl. S, gemerkt.
h. 17,5; d. 15,5.

FA J. STODEL, AMSTERDAM.

89. KELK. Onversierd. Geprofileerde voet, balustervormige stam en aan de rand uitgebogen cuppa. Op de voetrand het opschrift: „Dit Ostie werck in Godes Kerck, Claes Osti schenckt aen hem gedenckt, wie dit aenschout en wel onthout dat niet voor niet aen Godt geschiedt Ao 1636”. In de voet „Notulen 25 April 1831”.

Utrecht, 1805, jrl. X, gemerkt.
h. 22; d. 10.

Tent.: Utrecht 1943/4 no. 97.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

90. TWEE KANDELAARS. Op vierkante voet met afgeschuinde hoeken is de balustervormige stam in een cirkel geplaatst; de vetvanger aan de hals vernauwd.

Utrecht, 1809, jrl. B, gemerkt.
h. 14,7.

COLLECTIE CHR. ROGIER, BERGEN OP ZOOM.

91. VOGEL. Gegraveerd. Met lange staart, bevestigd op een plaatje met opschrift: „BISSCHOPSHOFF TE UTRECHT”. Lange ketting op de vleugels vastgehecht.

Utrecht, geen jrl., gemerkt.
h. 9; br. 24,8.

FA A. NIJSTAD, LOCHEM en 's GRAVENHAGE.

IOHANNIS V. REESANT

Meesterteken: letter R in ovaal met stip.

Leerling te Utrecht 1650. Meester 1666. 1677–'78 busmeester, 1679–'84 deken van het gilde. Zijn vrouw sterft 6 November 1711. Zelf gestorven 13 Juni 1713, wonende Oudegracht bij de Gaardbrug. Begraven in de Regulierskerk.

92. AVONDMAALSSCHOTEL. De rand is versierd met een krans van druiven en korenaren. Op de bodem het opschrift: „Beelighen Koenders Baghardes uyt liefden ano 1667”.

Utrecht, 1666, jrl. C, gemerkt.
d. 37,5.

Tent.: 's Hertogenbosch 1913 no. 671; Utrecht 1943/4 no. 113; 's Gravenhage 1952 no. 492.

Litt.: Jkvr. de Jonge in *Historia* 1944, p. 103.

REM. GEREf. GEMEENTE, UTRECHT.

93. AVONDMAALSBEKER. Geprofileerde voet. Langs de rand gegraveerd met bladranken en vruchtenguirlande, waartussen een vliegende vogel is afgebeeld. Op de bodem de inscriptie: „IACOBI KERK”.

Utrecht, 1672, jrl. I, gemerkt.
h. 18,6; d. 11,5.

Tent.: Utrecht 1943/4 no. 82; 's Gravenhage 1952 no. 475.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

(IAN) VAN RINEVELT

Meesterteken : gekroond hart in ovaal door stralen omgeven.

Plaats en jaar van geboorte onbekend. Meester in Utrecht 1602. Keurmeester 1615 en 1620-'21.

94. BEKER. Hoge voet met balustervormige stam. Op de cuppa gegraveerde versiering van ranken en Franse lilies.

Utrecht, 1605, jrl. K, gemerkt.

h. 20,5 ; d. 9,5.

Tent. : 's Hertogenbosch 1913 no. 887 ; 's Gravenhage 1952 no. 477.

oud-KATH. GEMEENTE ST. MARIA, UTRECHT.

CARLL VON ROMPEN

Meesterteken : monogram CVR.

Burgerrecht 14 Maart 1659, komende uit Aken, maar 1657 al op de ledenlijst. 1677 niet meer vermeld in deze lijst. Gestorven 26 Mei 1673, wonende aan de Reguliersbrug.

95. AVONDMAALSBEKER. Geprofileerde voetrand. Langs de rand drie gegraveerde guirlandes, waartussen vruchtentrossen. In de bodem het opschrift : „BUERKERCK 1662”.

Utrecht, 1661, jrl. X, gemerkt.

h. 17,2 ; b. 11,3.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 58.

Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 98.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

96. AVONDMAALSBEKER. Geprofileerde voetrand. Langs de rand drie gegraveerde guirlandes, waartussen vruchtentrossen. In de bodem de inscriptie : „BUERKERCK 1662”.

Utrecht, 1662, jrl. Y, gemerkt.

h. 17,5 ; d. 11,5.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 58.

Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 98.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

JAN (of JOHAN) SAEL VAN VIANEN

Meesterteken : IVS dooreen.

Vermeld worden drie personen van dien naam, waaronder één advocaat. Er komt reeds een Jan Sael voor op de oudste koperen plaat met meesternamen, die 1598 begint. Dit kan degene zijn, over wie 15 Februari 1630 aangifte van sterven werd gedaan en die begraven werd in de Buurkerk, wonende St. Maertensdam (thans Pausdam), en een vrouw en mondige en onmondige kinderen achterliet.

97. TWEE AVONDMAALSBEKERS. Geprofileerde voetrand met bladdecor. Langs de bovenkant gegraveerde bloem- en bladranken, waaraan drie guirlandes, met vruchtfestoenen en vliegende vogel, zijn geplaatst. In de bodem de inscriptie: „S IACOP K”.

Utrecht, 1607, jrl. M, meesterteken: monogram IVS, Jan Sael van Vianen? h. 17,1; d. 11.

Tent.: Utrecht 1943/4 no. 82.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT

ELYAS SCERPSWERT

Leeft omstreeks het midden der 14e eeuw, geboorte en sterfjaar onbekend. Werkt voor Graaf Jan van Blois; de bekende voor hem gemaakte werkstukken vermeld bij Kramm, De levenswerken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters, Amsterdam 1861, deel V, p. 1476.

98. BORSTBEELD. Reliekhouder voor een deel van de schedel van de H. Fredericus. De schouders zijn bekleed met kazuifel en amikt. De mijter is van later datum. Aan de onderzijde de inscriptie in Gothische letters: „†A(N)NO. D(OMI)NI. M. CCC. LXII. DECAN(US). (ET). CAP-(ITU)L(U)M. S(ANC)TI. SALUATOR(IS). T(RA)ICTTEN(SIS). ME. EX. TU(M)BA. P(RO)TU(N)T. I(N)NOUCA. EX(TRA)HI. (ET). FI(ERI)? FE-CERU(N)T. P(ER). ELYA(M). SCERPSVVERT. AURIFABRU(M)”. In het jaar onzes Heren 1362 hebben de Deken en het Kapittel van S. Salvator van Utrecht mij uit mijn graf, dat toen vernieuwd werd, gelicht en mij — de reliekhouders — doen maken door Elyas Scerpswert de goudsmid. Gedeeltelijk verguld.

Afkomstig uit de St. Salvator te Utrecht.

Utrecht, 1362, door Elyas Scerpswert.

h. 45; b. 24.

Tent.: Utrecht 1948 no. 157.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. van Goud- en Zilverwerken 1952, no. 7.

ENGELBERTUS SCHLEBUSCH

Meesterteken: initialen EBS

Geboortejaar onbekend, was bij zijn huwelijk 26 April 1718 meerderjarig (25 jaar), is dus voor 1694 geboren. Meester 1718. Busmeester 1720-'22. Keurmeester 1723-'44. Waarschijnlijk naar elders vertrokken.

99. TERRINE. Geprofileerde voet. De licht gewelfde wand is uitsluitend versierd met elkaar opvolgende profielen, evenals het deksel, dat een geprofileerde knop draagt. Twee handvatten.

Utrecht, 1727, jrl. Q, gemerkt.

h. 25,2; d. 13,5.

Tent.: 's Gravenhage 1952 no. 505.

S. J. PHILLIPS, LONDEN.

JOHANNES TEN (of TER) STALL

Meesterteken : ITS boven huisje?

Gedoopt 8 Juli 1660 in de Catharijnekerk. Zoon van de „pander's hoofs van Utrecht” (een soort deurwaarder), Laurens ten Stall. Leerling 1679. Meester 1689. Huwt 23 April Antonia van Leeuwen. Woont in de Jansstraat. Hertrouwt 20 November 1717 met Maria Daremout. Woont aan de Vuylesloot. Tekent 7 Juli 1692 met, als gegraveerde, zilversmidshandtekening de procuratie tot verkoop van een huis in de Lange Nieuwstraat met ingang aan de Groenesteeg, dat zijn vader had nagelaten. Gestorven 2 April 1740. Begraven in de Geertekerk.

100. DOOS. Gegraveerd. Op het ovale deksel en de onderzijde mythologische voorstellingen. De randen bestaan uit aaneengesloten bladeren.

Utrecht, einde 17e eeuw, jrl. onleesbaar, meesterteken : ITS boven huisje?
Jan ten (ter) Stall?
h. 3 ; d. 12,5.

Tent. : 's-Gravenhage 1952 no. 496.

FA A. C. BEELING, LEEUWARDEN.

HENDRIK STEP(RAAD)

Meesterteken : schildje met leeuw.

Verkrijgt 1640 burgerrecht te Culemborg. Meester in 1642. Opgenomen in het koopmansgilde te Culemborg 16 Augustus 1643. Koopt huis aan de Oostzijde van de markt tussen Groote en Kleine Kerkstraat. Laat zijn ponsoen bij het Utrechts gilde registreren, zoals hij ook te Utrecht zijn werkstukken laat keuren wegens ontstentenis van een Culemborgse keur. 1671-'80 stadsijkmeester te Culemborg. Komt in verwickelingen met de Kleefse autoriteiten als kerkzilver, te Kranenburg gestolen, in zijn bezit blijkt te zijn gekomen. Sterfjaar onbekend. Uit : Mr P. J. Beltjes, „Gouden Zilvermeden te Culemborg in de 17e en 18e eeuw. (Bijdragen en mededeelingen der Vereeniging „Gelre”, dl. 49, p. 82.)

101. TWEE AVONDMAALSKANNEN MET ONDERSCHOTELS. Gedreven op hoge voet. De versiering bestaat uit een verstrakt kwabornament. Gewelfd deksel, aan de bovenzijde afgeplat. Fabeldieren vormen de oren.

Utrecht, 1654, jrl. P, gemerkt.
h. 31,5 ; schotel d. 21,9.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 491.

NED. HERV. GEMEENTE, CULEMBORG.

CORNELIS JOHANNES VAN STRAATSBURG

Meesterteken : initialen CS.

Vader van Cornelis Franciscus en Johannes Petrus van Straatsburg. R.K. Gedoopt 14 Dec. kerk Catarijnesteeg. Leerling 1741 bij Pieter van Straatsburg. Gehuwd 7 Oct. 1747, woont daarna in de Lijnmarkt (voordien in het Drieharingsteegje). Meester 1748. Sterfjaar en -plaats onbekend. Zijn vrouw overlijdt 31 Oct. 1802 te Utrecht.

STRAATSBURG

102. THEEPOT. Getordeerd. Deksel en tuit met bladornament.
Utrecht, 1753, jrl. S, gemerkt.
h. 14.
FA J. STODEL, AMSTERDAM.
103. MELKKANNETJE. Getordeerd. Met bladvormig deksel en pootjes.
Utrecht, 1754, jrl. T, gemerkt.
h. 17,5.
FA J. STODEL, AMSTERDAM.
104. VISSCHEP. De schep versierd met gegraveerde uitgezaagde vissen tussen bladranken.
Utrecht 1768, jrl. I, gemerkt.
l. 38,5.
CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.
105. SUIKERSTROOIER. Bladvormige opengewerkte lepel, de steel in de vorm van een tak, eindigend in een blad.
Utrecht, 1766, jrl. G, gemerkt.
l. 22,5.
DOUAIRIÈRE BAR.ESSE A. C. DE GEER VAN JUTPHAAS - RÖELL VAN HAZERS-
WOUDE, UTRECHT.
106. BROODMAND. De wand opengewerkt met bloem- en bladornament uitgezaagd en gegraveerd. Bladertakken langs onder- en bovenrand.
Utrecht, 1775, jrl. Q, gemerkt.
h. 11,7.
FA JOSEPH M. MORPURGO, AMSTERDAM.
107. SUIKERBUS. Geheel getordeerd; langs de voet een kabelrand.
Utrecht, 1776, jrl. R, gemerkt.
h. 21.
FA PREMSELA EN HAMBURGER, AMSTERDAM.

JOHANNES PETER VAN STRAATSBURG

Meesterteken : monogram JPS.

Zoon van Cornelis Johannes van Straatsburg. R.K. Gedoopt 24 Aug. 1749, kerk aan de Heerenstraat. Leerling 1764. Meester 1777. Woont in de Laurensbuurt bij de Oudegracht (in 1793; Wijk Turkije nr. 321). Nog in leven als zijn vrouw sterft 5 Sept. 1779. Indien „Jan Straatsburg” dezelfde is, sterft hij te Utrecht 19 Jan. 1784, anders sterfjaar en plaats onbekend.

108. KOEKTROMMELS. Rechthoekige en ronde koektrommel met parelranden langs onderkant en randen van het deksel; accoladevormige versiering bij de sluiting.
Utrecht, 1791, jrl. H, gemerkt.
Rechthoekige trommel h. 7; br. 14,8; ronde trommel d. 13,2.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

109. MANDJE. Ovaal. Langs de bodem een gevlochten rand. De wand bestaat uit spijlen. Gevlochten hengel.

Utrecht, 1785, jrl. B, gemerkt.

h. 5; b. 13.

FA PREMSELA EN HAMBURGER, AMSTERDAM.

110. BROODMAND. Aaneengevlochten lange en korte spijlen. Twee handvatten.

Utrecht, 1790, jrl. G, gemerkt.

h. 9,7; b. 17,8.

FA PREMSELA EN HAMBURGER, AMSTERDAM.

DIRCK STRYCKER

Meesterteken : DS in monogram.

Leeft in de eerste helft der 17e eeuw. Gehuwd met de dochter van de Utrechtse zilversmid Dirck Vuysting. Gestorven vóór 1646.

111. PENNING. Gegraveerd. Vz. Het portret ten halve lijve van Admiraal Jacob van Heemskerk, waaronder de slag bij Gibraltar. Kz. de begrafenistoet van de admiraal. Oog met inscriptie.

Utrecht, 1611, gemerkt.

d. 4,9 zonder oog.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 459.

KON. PENNINGKABINET, 's GRAVENHAGE, Inv. 1951 no. 297.

112. PENNING. Gegraveerd. Vz. : een hengelaar met een vrouw naast zich, op de achtergrond een liefdesscène en een straatafereel; randschrift. Kz. onbewerkt.

Utrecht, 1e kwart 17e eeuw, gemerkt.

d. 3,4.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 473.

KON. PENNINGKABINET, 's GRAVENHAGE, Inv. 836.

NICOLAES VERHAER

Meesterteken : drie ruiten in gekroond schild.

Geboren te Utrecht omstreeks 1685-'86. Stellig vóór 1687. Ouders waarschijnlijk Oud-Katholiek. Leerling 1697. Meester 1710. Keurmeester 1727-'33 en 1737-'50. Busmeester 1724-'26. Gestorven 20 April 1750; wonende in de Brillmakersstraat. Begraven in de Catharijnekerk. 10 Juni 1750 zijn gereedschap ter gildekamer verkocht.

113. MARIAKROON. De hoofdband met geometrisch ornament eindigt in bladversiering.

Utrecht, 1711 of 1734, jrl. Y, gemerkt.

h. 11,5; d. 19,7.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 501.

COLLECTIE BROM, UTRECHT.

114. TWEE BLOEMPOTTEN. De houten pot voor de helft met zilver bekleed. Op de voet staat de vaas waarvan de onder- en bovenrand is versierd met knorren. In het midden een medaillon met de letters IHS. Twee voluutvormige oren.

Utrecht, 1712 of 1735, jrl. Z, gemerkt.
h. 26,5 ; b. 27,5.

R.K. KERK VAN DE H. FRANCISCUS XAVERIUS, AMERSFOORT.

115. LEPELS EN VORKEN.

Utrecht, 1712 of 1735, jrl. Z, gemerkt.
l. 20,5 en 18,5.

UTRECHT, CENTRAAL MUSEUM.

116. TABERNAKEL. Tussen gecanneleerde pilasters, die een geprofileerde architraaf en een onversierd fries dragen, is, onder een boog, een gedreven voorstelling van de Mannaregen aangebracht. Boven dit tafereel, in de boogzwikken en op de pilasters, engefiguren.

Utrecht, 1716 of 1740, jrl. E, gemerkt.
h. 69 ; b. 61.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 502.

AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM, UTRECHT.

117. TWEE BEELDIES. St. Aloysius Gonzaga en Stanislaus Kostka.

Utrecht, 1716 of 1740, jrl. E, gemerkt.
h. 37,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 503.

AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM, UTRECHT.

118. ALTAARSCHEL. Een rand van stijlen in groepen van drie verdeeld, waaraan drie pootjes bevestigd. Het bovenstuk is versierd met bladornament en drie medaillons in cartouche ; in het midden een bladrozet onder het handvat.

Utrecht, 1718 of 1742, jrl. G, gemerkt.
h. 15 ; d. 16.

OUD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

119. CANONBORD. Op de linkerhelft van de onderrand is een kind bezig het koren te maaien, een ander bindt de schoven ; op de rechterhelft twee kinderen die druiven persen. De zijkant is versierd met korenbundels en druiventrossen. Een kelk in stralenkrans, omgeven door twee engelen, bekroont het geheel. Aan de binnenzijde is een kruisje met doorstoken hart bevestigd.

Utrecht, 1719 of 1743, jrl. H, gemerkt.
h. 45 ; b. 35.

OUD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

120. TWEE CANONBORDEN. Op de hoeken de symbolen der vier Evangelisten, op de zijden een gegraveerd ornament. In het midden bovenaan een onversierd medaillon in cartouche, bekroond door druiventrossen en korenaren.

Utrecht, 1719 of 1743, jrl. H, gemerkt.

h. 33,5; b. 27,5.

oud-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

121. VOETLIJST. Geprofileerd. In drie medaillons omgeven door bladranken geplaatst in een landschap de H. Barbara met anker; de H. Teresia met hart; de H. Barbara met kelk en hostie. Hiertussen vier gegraveerde ornamenten; op de hoeken acanthusbladeren.

Utrecht, 1719 of 1743, jrl. H, gemerkt.

h. 12,5; l. 278; de zijanten h. 12,5; l. 18.

oud-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

122. GODSLAMP. De onderzijde bestaat uit knop met ring, gestyleerde bladeren en opengewerkte bladranken. Het middenstuk is versierd met drie cherubs en drie ovale medaillons in cartouche; de ingesnoerde hals vertoont uitgezaagde stijlen, waaraan de voluutvormige hengsels voor de ketting. Het deksel versierd met voluten.

Utrecht, 1720 of 1744, jrl. I, gemerkt.

h. 30,7; b. 26.

Tent.: Utrecht 1943/4 no. 146.

R.K. KERK VAN DE H. MARTINUS, UTRECHT.

123. PLAQUETTE. Maria verschijnt aan de H. Antonius van Padua en reikt hem een schild met gekroond hart en kruis (teken dat bescherming moet bieden tegen brand, pest en toverij). Op het tweede plan geneest Antonius een pestlijder; in het vershiet een brandende kerk.

Utrecht, 1721 of 1745, jrl. K, gemerkt.

h. 16; b. 11.

Litt.: Frederiks no. 356.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 453.

124. BLAD. Rond blad met verdikte rand. Op de bodem het opschrift: „Mr. Nicolaas Van Bronckhorst en Henrik van Soesdijck, Kerkmrs Vande Buerkerke binnen Utrecht inder Tijd 17.23”.

Utrecht, 1723, jrl. M, gemerkt.

d. 31,3.

Tent.: Utrecht 1943/4 no. 61.

NED. HERV. GEMEENTE, UTRECHT.

125. TWEE WANDARMEN. Op een rond schild met bladrozet is de voluutvormige, met blad en parelranden versierde arm bevestigd, eindigend in een gevleugeld engelekopje. De vetvanger is vaasvormig; langs de rand baldakijnmotief.

Utrecht, 1723 of 1747, jrl. M, gemerkt.

h. 244 ; br. 39.

Litt. : Jaarverslag Aartsbischooppelijk Museum 1940/1, p. 5.

AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM, UTRECHT.

126. TWEE KANDELAARS. Driezijdig voetstuk, staande op klauwen. De vlakken dragen gekroonde, onversierde medaillons. De balustervormige schacht en vetvanger versierd met acanthusbladeren.

Utrecht, 1723 of 1747, jrl. M, gemerkt.

h. 58.

R.K. KERK VAN DE H. MARTINUS, UTRECHT.

127. ROUWKRUIS. Op het voetstuk geflankeerd door twee voluten met acanthusblad, waarop knielende engelen zijn geplaatst, wordt het ruitvormige veld versierd met een medaillon waarin Maria met het Kind in een landschap gezeten, aan Dominicus de Rozenkrans overreikt. Hierboven een baldakijn en de letters IHS en twee engelempjes. Op het kruis is het Corpus vastgenageld, waarachter stralenbundels. Bovenaan het opschrift INRI op een banderol. Het corpus verguld. Op hout gemonteerd.

Utrecht, 1724 of 1748, jrl. N, gemerkt.

h. 110 ; b. 37.

Tent. : Utrecht 1943/44 no. 131 (was toen nog in de kerk van de H. Willibrordus).

Afb. 4.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

128. LEZENAAR. Gedreven in de vorm van een staande, omziende adelaar, de rechterpoot op de inktpot, die als voetstuk dient ; daarin een pen ; er voor ligt de pennekoker. De rand waarop het boek rust bevat in het midden een medaillon met de geboorte van Christus, geflankeerd door de symbolen van de Evangelisten Marcus en Lucas onder een smalle baldakijnrand.

Utrecht, 1724 of 1748, jrl. N, gemerkt.

h. 42 ; b. 62.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

129. CIBORIE. Gedreven. Op het voetstuk de figuren van Geloof, Hoop en Liefde, waartussen, in relief, drie voorstellingen van : de toonbroden op de tafel bij de hogepriester ; Abraham en Melchisedech ; het Laatste Avondmaal. De nodus is vaasvormig met de symbolen van de lijdenswerktuigen en drie putti met kransen. Op de cuppa : Kain en Abel, Abrahams Offer en de Kruisiging, waartussen voluten en draperieën. Op het deksel drie cherubs, waartussen in medaillons : Mozes water uit de rots slaande, het oprichten van de Koperen Slang, en het inzamelen van het Manna.

Op een nodus met gevlochten banden versierd, een pelikaan op zijn nest met drie jongen ; op zijn vleugels een kruis.

Utrecht, omstr. 1725, geen jaarletter, gemerkt.

h. 62,5 ; d. voet 25,5.

Tent. : 's Hertogenbosch 1913 no. 455 (daar vermeld als uit de R.K. Kerk te X.)

R.K. KERK VAN DE H. BARBARA, CULEMBORG.

130. EXPOSITIETROON. In de vorm van twee staande engelen, die een kroon vasthouden. Ze zijn geplaatst op een houten voetstuk met zilveren rand bekleed, versierd met engelekopjes, baldakijnornament en graveerwerk.

Utrecht, 1727, jrl. Q, gemerkt.

h. 127,5 ; voetstuk h. 7,8 ; b. 71,5.

UD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

131. LEZENAAR. Gedreven in de vorm van een staande adelaar. De rand waarop het boek rust bevat de drie andere symbolen der vier Evangelisten: leeuw, engel en rund tussen bladranken onder een smalle baldakijnrand.

Utrecht, 1731, jrl. V, gemerkt.

h. 43 ; b. 47,5.

Tent. : Londen 1929 no. 883.

UD-KATH. KATHEDRAAL ST. GERTRUDIS, UTRECHT.

132. KANDELAAR. De voet is opgebouwd uit drie voluten met versiering van bandwerk, acanthusbladeren en engelekopjes. Op de vlakke zijden, op geruit fond, plantenornament en baldakijn met kwasten. De kaarsenhouder wordt omsloten door bladornament, de vetvanger is afgezet met baldakijn-motief.

Utrecht, 1732, jrl. W, gemerkt.

h. 65,5 ; d. 17,5.

Tent. : 's-Gravenhage 1952 no. 506.

R.K. KERK, SASSENHEIM.

133. TWEE ADELAARS. Op vierkant voetstuk staat de adelaar, één klauw rustend op het kruis van een wereldbol. Wellicht staatselementen, gestaan hebbend op vorstelijk gestoelte?

Utrecht, 1732, jrl. W, gemerkt.

h. 35 ; voetplaat 24 x 24.

Tent. : Utrecht 1937 no. 25 ; Delft 1952 no. 330.

Litt. : Weltkunst Jan. 1938.

PART. COLLECTIE.

134. CANONBORD. De randen versierd met voluten, druiventrossen en bladranken, waarin, in een landschap met stad op de achtergrond, links Maria, rechts Johannes, bovenaan Christus aan het kruis. Bekroning van korenaren. Behorend bij de twee kleine canonborden no. 134.

Utrecht, zal zeker gekeurd en gemerkt zijn geweest: 1734, jrl. Y. De rand

bij restauratie vermoedelijk vernieuwd en hierbij de ponsering verloren gegaan.

h. 61 ; b. 55.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

135. TWEE CANONBORDEN. Versierd met rand van acanthusbladeren en druiventrossen, bekroond door korenaren. In één medaillon de voorstelling van : de Doop van Christus in de Jordaan ; op het andere bord : Johannes op Patmos.

Utrecht, 1734, jrl. Y, gemerkt.

h. 40,2 ; b. 26,5.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

136. KANDELAARS. Voluutvormig voetstuk staande op klauwen. De vakken versierd met bloem- en vruchtenfestoen en ruitvormig veld met schelpmotief, op de hoeken engelempjes. De schacht bestaat uit vaasvormige geledingen, met versiering van lambrequins ; de vetvangers met acanthusbladeren.

Utrecht, 1744, jrl. I, gemerkt.

h. 98,5.

R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

ADAM VAN VIANEN

Meesterteken : monogram AV of voluit getekend.

Geboren te Utrecht niet 1565, zoals meestal wordt vermeld, maar omstreeks 1569, daar hij 6 October 1614 in een acte als brouwer wordt vermeld, omtrent 45 jaar oud. Als brouwer reeds genoemd in 1602 in een acte waar hij voorkomt tezamen met zijn vader Willem Eerstensz. van Vianen. Leerling bij zijn vader. Eerste gravure 1583, portret van Willem van Diemen. In 1598 graveert hij een aan de vroedschap opgedragen stadsplattegrond van Utrecht. Oudste zilversmidswerk, een schaal van 1591, „tot pillegaeff voor Baptisten Renessen kind”. Huwt 1593, waarschijnlijk meester in hetzelfde jaar. In 1598 voor het eerst als meester genoemd. 25 October 1598 laat hij de bruidschat van 2000 gulden van zijn eerste vrouw overschrijven op zijn onmondige zoon alvorens te hertrouwen. Keurmeester in 1606, 1607, 1610 en 1615. Was behalve zilversmid ook graveur en bronsgieter. Zijn naam komt voor op de koperen plaat met de namen der messemakers (in het Eloyengasthuis). 15 September 1625 wordt een zekere Schadenbroick aangesteld bij acte van procuratie om hem rekenschap te vragen van zijn voogdij over de onmondige kinderen van zijn broer Paulus. Gestorven 25 of 26 Augustus 1627. Zijn werken in 1650 gepubliceerd in gravure door zijn zoon Christiaan en Theodorus van Kessel : „Modelli artificiosi”.

137. PLAQUETTE. Lood. Op de voorgrond ligt Paulus, van zijn paard gestort, opziende naar Christus, die hem in de wolken verschijnt. Aan weerszijden ruiters door het licht verschrikt. In het verschiep een rivierlandschap met gezicht op Damascus.

Utrecht, einde 16 eeuw, gemerkt : A D VIANA F.

d. 19,5.

Litt. : Cat. van Goud- en Zilverwerken, 's Rijksmuseum Amsterdam 1952 no. 424 ; Frederiks no. 45B.

FA JOSEPH M. MORPURGO, AMSTERDAM.

138. PLAQUETTE. Verguld en gedreven met de voorstelling van de Ten-hemelopneming van Maria.
Utrecht, 1614, gemerkt met monogram AAV en gedateerd.
h. 16; d. 12,5.
Tent.: 's Gravenhage 1952 no. 462.
VICTORIA and ALBERT MUSEUM, LONDEN.
139. PLAQUETTE. Lood. Op de voorgrond is Noë in gesprek, temidden van talrijke figuren en dieren, die optrekken naar de Ark.
Utrecht, begin 17e eeuw, Adam van Vianen toegeschreven.
d. 21,5.
Verscheidene exemplaren bekend. Fragment van de plaquette in 's Rijks-museum Amsterdam, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 425.
FA JOSEPH M. MORPURGO, AMSTERDAM.
140. PLAQUETTE. Gedreven. De voorstelling is de bekering van Paulus in een rotsachtig landschap met een stad op de achtergrond.
Utrecht, omstr. 1610-1612, gemerkt A.D.V.F.
d. 17.
Tent.: Utrecht 1948 no. 183; 's Gravenhage 1952 no. 458.
Litt.: Frederiks no. 48 E.
COLLECTIE DR C. W. TH. BARON VAN BOETZELAER VAN ASPEREN EN DUB-BELDAM, DE BILT.
141. KAN. De voet in de vorm van een schildpad, draagt een zeemeermin met schelp op het hoofd. Het oor wordt gevormd door een figuurtje overgaande in een dolfijn.
Utrecht, 1612(?) jrl. R, stedelijk keur van later tijd, gemerkt AV, Adam van Vianen toegeschreven.
h. 24.
Tent.: Utrecht 1948 no. 175.
COLLECTIE DR F. H. FENTENER VAN VLISSINGEN, VUGHT.
142. CIBORIE. Verguld en gedreven. Vierkante geschulpte voet met op iedere hoek een engelekopje, telkens met een andere gelaatsuitdrukking: glimlachend, schaterend, schreiend en slapend. Daartussen vier medaillons met de symbolen der Evangelisten, ietwat hoger de voorstellingen van: Abraham en Melchisedech; Abraham en Isaac; het Laatste Avondmaal; de Kruisiging. De nodi en de zetting der cuppa zijn versierd met cherubs. Op het deksel, bekroond door een kruis, vier cherubs, waartussen Maria met het Kind, Christus, de H. Gertrudis en de H. Cecilia. Op de rand het opschrift „Vacabitur nomen eius Emanuel” en „Verbum caro factum est.”
Utrecht, 1615, jrl. V, gemerkt AV in monogram.
h. 33,7; d. 19.
Tent.: 's Hertogenbosch 1913 no. 444; Utrecht 1948 no. 176; 's Gravenhage 1952 no. 463.
Litt.: Frederiks no. 51 I.
R.K. KERK, WOUDRICHEM, in bruikleen aan het AARTSBISSCHOPPELIJK MUSEUM, UTRECHT.

143. SCHAAL OP VOET. Gedreven. Op de voet, versierd met kwabornament, omarmt Apollo Daphne, wier armen, in takken veranderd, tot ondersteuning van de schaal dienen. Op de binnenzijde van de laatste is een landschap gedreven: links Apollo die de python heeft verslagen, rechts Cupido met pijl en boog, omgeven door een viermaal geschulpte, met maskers versierde rand.

Utrecht, 1620, gemerkt: A. D. VIANA. FE. 1620.

h. 21; d. 18.

Tent.: Utrecht 1937 no. 8; Utrecht 1948 no. 178; 's Gravenhage 1952 no. 466.

Litt.: Jkvr. de Jonge, Oud Holland 1937, p. 101; C. J. Hudig, Zilver, p. 34; Frederiks no. 54 N.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

144. SCHAAL OP VOET. Gedreven. Op een voet met kwabornament staat een adelaar met twee koppen die op zijn rug een schaal met spitse tuit draagt. Het oor in de vorm van een dolfin.

Utrecht, omstr. 1620, onduidelijk monogram; Adam van Vianen toegeschreven.

h. 14; d. 15,8.

Tent.: Utrecht 1937 no. 16; 's Gravenhage 1952 no. 468.

COLLECTIE MEVROUW A. BERNOULLI, BASEL.

145. ZOUTVAT. Gedreven en gegoten. Een vrouwenfiguur, gezeten op een zeemonster, draagt een schelp op het hoofd.

Utrecht, 1624, gemerkt: „Ao 24. A. DE VIANA FE.”

h. 20.

Tent.: Utrecht 1948 no. 185.

COLLECTIE DR F. H. FENTENER VAN VLISSINGEN, VUGHT.

146. SCHAAL OP VOET. Gedreven en verguld. Op de voet, versierd met kwabornament en maskers staat een vrouwenfiguur, de zomer symboliserend. Op het hoofd draagt zij een schaal die zij met de linkerhand steunt. De binnenzijde van de schaal stelt de zomerarbeid op het land voor; de achterzijde is versierd met korenschoven, bloem- en vruchtfestoenen.

Utrecht, 1627, gemerkt: A. D. VIANA. FE. 1627.

h. 16,8; d. 17,5.

Tent.: 's Gravenhage 1952 no. 478.

Litt.: Frederiks no. 58 CC a.

DUKE OF HAMILTON, HADDINGTON, bruikleen aan ROYAL SCOTTISH MUSEUM, EDINBURGH.

147. SCHAAL OP VOET. Gedreven en verguld. Op de voet, versierd met kwabornament en maskers staat een herder met hond, de winter symboliserend. Op het hoofd draagt hij een schaal, waarvan de binnenzijde een

binnenhuis op een winterdag voorstelt. De achterzijde is versierd met takkebossen en houtskoolbranders.

Utrecht, 1627, gemerkt : A. D. VIANA FE 1627.

h. 16,8 ; d. 17,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 478.

Litt. : Frederiks no. 58 CC b.

DUKE OF HAMILTON, HADDINGTON, bruikleen aan ROYAL SCOTTISH MUSEUM,
Afb. 5. EDINBURGH.

CHRISTIAEN VAN VIANEN

Meesterteken : monogram AV.

Geboren te Utrecht 1598. Oudste zoon van Adam van Vianen (uit zijn tweede huwelijk). Leerling 1616. Meester 1628. Gebruikte hetzelfde meesterteken als zijn vader : AV in monogram. Omstreeks 1634-'35 treedt hij in dienst van koning Karel I van Engeland en werkt ook voor de Engelse adel. In 1637 vervaardigt hij het altaarzilver voor de St. George's Chapel in Windsor Castle, dat in 1642 door Capt. Foy wordt geroofd. 3 Augustus 1637 neemt hij een leerling aan voor acht jaar, wiens moeder, in een acte van 21 November 1651 verklaart, dat, wegens Christiaens uitlandigheid van zijn mede-momboorschap over de zoon, zooals haar man zaliger had gewild, praktisch niets is gekomen. Was in 1638 zeker in Utrecht. Terug in Utrecht omstreeks 1647. Genoemd in documenten aldaar, tot 1652. Gaf in 1650 tezamen met Theodorus van Kessel de werken van zijn vader uit in gravure : „Modelli artificiosi”. In 1652 in Londen. In 1660 terug in Utrecht. 24 Juni 1661 treedt een leerling bij Christiaen en diens compagnon Michiel de Bruyn van Berendrecht in dienst. In 1666 weer in Londen. Sterfjaar onbekend.

148. **SCHAAL OP VOET.** Gedreven en verguld. Op de voet, versierd met enig kwabornament en maskers, zit Bacchus met een druiventros in de opgeheven rechterarm. Op het hoofd draagt hij de schaal met de voorstelling van Ceres in een landschap. De godin draagt een grote hoed, houdt een sikkel in de rechter-, een bos korenaren in de linkerhand.

Utrecht, 1631, jrl. O, gemerkt met monogram AV ; aan Christiaen van Vianen, echter ook wel aan zijn vader Adam toegeschreven in welk laatste geval de jaarletter 1609 zou moeten worden gelezen.

h. 18 ; d. 21.

Tent. : Rotterdam 1939/40 no. 57 ; Utrecht 1948 no. 174.

Litt. : Frederiks no. 169.

MUSEUM BOYMANS, ROTTERDAM.

149. **KAN MET BEKKEN.** Gedreven. Het bekken suggereert een vijvertje, omgeven door een rand versierd met maskers en voluten, waaraan een fabeldier zich voorover buigt om te drinken. De kan bestaat geheel uit kwabornament met mannen-, vrouwen- en leeuwenmaskers. Onder de tuit een gebaard masker. Deksel en oor in de vorm van dolfinen. Beide werken dragen de wapens van de hertog van Sussex (1773-1843).

Utrecht, 1632, jrl. P, gemerkt met monogram AV, Christiaan van Vianen toegeschreven.

bekken h. 53,3 ; b. 43 ; kan h. 25,4.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 479.

Litt. : Frederiks no. 170 a-b.

Afb. 6 en 7.

EARL OF ROSEBERY, LEIGHTON BUZZARD.

150. SCHAAL. Gedreven. De rand bestaat uit twee toegewende dolfijnen. Uit hun bekken stroomt water in een bassin, waarin een grote dolfijn zwemt, die een jong in de bek houdt.

Utrecht, 1635, gemerkt : C. d. Vianen fecit. 16.35.

d. 48 ; b. 35.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 481.

Litt. : Frederiks no. 171.

VICTORIA and ALBERT MUSEUM, LONDEN.

151. PLAQUETTE. Gedreven. Binnen een smalle rand van kwabornament de voorstelling van het Christuskind een kruis torsende, in een landschap.

Utrecht, omstr. 1640, toegeschreven aan Christiaan van Vianen.

h. 9 ; b. 7.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 482.

Litt. : Frederiks no. 172.

VICTORIA and ALBERT MUSEUM, LONDEN.

152. SCHAALTJE OP VOET. Gedreven. Op de voet, versierd met kwabornament, zit een fabeldier, een ovale schaal torsend. Aan één zijde van de schaal, waarin een masker gedreven is, ligt de jonge Bacchus, de linkerarm steunend op een vat, de rechterarm om een geit geslagen.

Utrecht, 1628, jrl. L, gemerkt met monogram AV, Christiaan van Vianen toegeschreven.

h. 10 ; d. 17,5.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 485.

Litt. : Frederiks no. 174.

DUKE OF HAMILTON, HADDINGTON, bruikleen aan ROYAL SCOTTISH MUSEUM, EDINBURGH.

ERNST JANSZ. VAN VIANEN

Meesterteken : drie ruiten, of E.E.+I.V.

Geboren vermoedelijk in Utrecht, waarschijnlijk van dezelfde familie als Adam en Paulus van Vianen. Heeft zich wellicht later in Haarlem gevestigd. Dit zou dan geweest zijn na 1602, in welk jaar hij een schaalbeker decoreert, waaraan de Utrechtsche zilversmid Aelbert Verhaer de vorm gegeven had, echter vóór 1604, in welk jaar hij tezamen met de Haarlemsche zilversmid Jacob van Alkemade een beker vervaardigt voor het Haarlemse brouwersgilde, voor welk stuk Hendrik de Keyser de „St. Maarten met de bedelaar”, Hendrik Goltzius de medaillons ontwierp.

153. SCHAAL OP VOET. Gedreven en verguld. De ronde voet is versierd met een rand van symmetrisch geplaatste voluten, waartussen lelies en ovale medaillons. De balustervormige stam vertoont acanthusbladeren, vruchtentrossen en ramskoppen. In de schaal de voorstelling van Atalanta en Meleager, Venus en Cupido in een landschap; aan de achterzijde acanthusbladeren.
- Utrecht, 1602, jrl. G, gemerkt met drie ruiten.
h. 17; d. 21,5.
- Tent.: 's Gravenhage 1952 no. 454.
Litt.: Frederiks no. 11.

VICTORIA and ALBERT MUSEUM, LONDEN.

PAULUS VAN VIANEN

Meesterteken: monogram PV of voluit getekend.

Geboren te Utrecht tussen 1565 en '70 als jongere zoon van Willem Eerstensz. van Vianen. Evenals zijn broer Adam leerling van zijn vader en bovendien van Cornelis Ellertz van Leinberg. In tegenstelling met Adam van Vianen, die zijn geboorteland nooit verliet, bracht Paulus het grootste gedeelte van zijn leven in het buitenland door. Van 1596–1601 werkte hij aan het hof te München. In 1599 meester in het gilde aldaar. Van 1603 tot aan zijn dood in 1613 was hij goudsmid aan het hof van Keizer Rudolf II in Praag, met een onderbreking van vier maanden, gedurende welke hij een reis naar Utrecht maakte. De thans gangbare mening dat dit overlijden in 1613 plaats had, gaat terug op een wapenbeschrijving der Münchense goudsmiden in een manuscript (K. Bayer. Nat. Museum) waar staat: „Anno 1599/ ist Paulus von Via/na von Utrecht allhie maister worden und/ bei Cornellium Flerts (Elertz?) zu ermelten Utrecht ge/lernt/ anno 1613: Ist gestorben zu Prag ist/des verstorbenen caisers Rue/thophi camergoldschmit/ gewesen, darneben ein/ vleissiger maller”; de passus na „anno 1613” in latere, zij het toch begin-17e-eeuwse hand. A. Pit „Het Goud- en en Zilverwerk in het Nederlandsch Museum voor Geschiedenis en Kunst te Amsterdam”, 1901, p. 27, heeft een andere theorie op grond van het laatste gemerkte en gedateerde werk van Paulus van Vianen, een plaquette, voorstellend Suzanna en de ouderlingen (hier no. 165), waarvan Pit de datum 1617 leest. Daar in 1620 van Adam van Vianen (verg. p. 31) wordt vermeld, dat hij rekening en verantwoording aflegde over de goederen van de minderjarige kinderen van Paulus, neemt Pit aan, dat laatstgenoemde tussen 1617 en 1620 is gestorven. De mening van H. Modern, „Paulus van Vianen”, in: Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen des Allerhöchsten Kaiserhauses, IV, 1894, 4, p. 63, die de datum als 1614 leest en meldt dat Paulus in 1614 te Praag aan de pest zou zijn gestorven, bestrijdt Pit ten stelligste. Paulus van Vianen bezocht ook Italië, waarschijnlijk in de jaren 1601–1603, het interval tussen zijn Münchense en zijn Praagse verblijf. Was ook tekenaar en medailleur. Hij is de leermeester geweest van Cornelis Lutma. Zijn portret werd geschilderd door Cornelis Ketel († 1616).

154. SCHAAL. Gedreven met de voorstelling van David en Abigail. Op de achtergrond een heuvelachtig landschap, waardoor een rivier stroomt,

voorts enkele gebouwen. De voorstelling is omgeven door een laurierkrans. Op de achterzijde sporen van de oorspronkelijke voetaanzet.

Utrecht, omstr. 1594, gemerkt P.V.I.
d. 20,2.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 452.

Litt. : Frederiks no. 63 E.

PART. COLLECTIE.

155. PLAQUETTE. Gedreven. Aan de oever van een rivier is Jupiter zichtbaar in de gedaante van een zwemmende stier, die Europa ontvoert. Op de voorgrond rechts een groep van zes dienstmaagden.

Utrecht, omstr. 1594, Paulus van Vianen. Op het exemplaar te Praag gemerkt met monogram.

Litt. : Frederiks no. 64 F.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. van Goud- en Zilverwerken, no. 430.

156. PLAQUETTE. Gedreven. In een berglandschap stroomt een brede rivier waaraan een stad is gelegen. Op de voorgrond een fontein, waar Rebecca Eliezer uit een waterkruik laat drinken; aan weerszijden kameelruiters.

München, Utrecht? omstr. 1600, Paulus van Vianen toegeschreven.
d. 16,6.

Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 461.

Litt. : Frederiks no. 31.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

157. PLAQUETTE. Lood. In een heuvellandschap aan de voet van een grote boom, ligt Venus op de rugzijde gezien, haar hoofd steunend op de knie van de herder Adonis. Achter hen is Amor nog juist zichtbaar.

München, Utrecht? omstr. 1600, gemerkt : PAUL DE VIANA. FE.
d. 16,3.

Litt. : Frederiks no. 69 K.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. van Goud- en Zilverwerken, no. 431.

158. COUPE. Verguld met zilveren montering. Op een voet versierd met palmetten, waarboven een rand van lussen, is een coupe gemonteerd uit rhinoceroshoorn, gegraveerd met zes wapens. De beide oren in de vorm van een zeemeermin.

Praag, omstr. 1605, Paulus van Vianen toegeschreven.

h. 11,2; b. 18,8.

PART. COLLECTIE, AMSTERDAM.

159. SCHAAL OP VOET. Gedreven. De voet is versierd met voluten en engelempjes. De balustervormige stam draagt ramshoofden. De binnenzijde der schaal heeft de voorstelling van Mercurius, die Argus het hoofd

heeft afgeslagen. Op de achtergrond, in een landschap, de figuren van Jupiter, Io en Juno met de pauw. In de wolken trekken twee pauwen Juno op haar wagen voort. Randschrift: „Ter gedagtenissen van wijle de Heer Michiel van Son en zijn Huysvrouw Margareta Kabernaal heeft haaren Soon Michiel van Son dit aan de Rijswijkse Kerk vereert den 24 : 8 ber 1717”.

Utrecht, 1607, gemerkt met initialen en de datum 1607.

h. 18,6 ; d. 15,2.

Tent. : 's Hertogenbosch 1913 no. 683 ; Utrecht 1948 no. 169 ; 's Gravenhage 1952 no. 456.

Litt. : Frederiks no. 76 R.

NED. HERV. GEMEENTE, RIJSWIJK ; in bruikleen aan MUSEUM „HET PRINSENHOF”, DELFT.

160. PLAQUETTE. Lood. De H. Familie. Maria met het Jezuskind op haar schoot en Elisabeth, geknield, met de arm om de jonge Johannes geslagen, die het Kind een vogel toont. Jozef staat ietwat op de achtergrond.

Praag, Utrecht?, 1610, gemerkt met monogram en de datum 1610.

h. 5,14 ; b.11,1.

Litt. : Frederiks 90 HH.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 440.

161. PLAQUETTE. Lood. In een landschap is de herder Argus liggende afgebeeld, zijn hond naast hem. Links de in een koe veranderde Io. In de wolken troont Jupiter, die Mercurius de opdracht geeft om Argus te doden.

Praag, Utrecht?, omstr. 1610, Paulus van Vianen toegeschreven.

d. 20,5.

Litt. : Frederiks 81 X.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 437.

162. PLAQUETTE. Lood. Aan de voet van een boom bestraft Juno de terneergeslagen Calisto. Links op de achtergrond legt Arcas, de zoon van Calisto, met pijl en boog, aan op zijn moeder, die tot straf in een beer veranderd is.

Praag, Utrecht?, omstr. 1610, Paulus van Vianen toegeschreven.

d. 20.

Litt. : Frederiks 85 BB.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 438.

163. PLAQUETTE. Lood. In een landschap achtervolgt Apollo de vluchtende Daphne, die in een laurierboom veranderd wordt. In de wolken schiet Amor zijn pijl af.

Praag, Utrecht?, omstr. 1610, Paulus van Vianen toegeschreven.

d. 20,5.

Litt. : Frederiks 86 CC.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 439.

164. PLAQUETTE. Gedreven. Maria met het Kind gezeten op de wolken, aan haar voeten de H. Apollonia ; daaronder : een stadsgezicht.
 Praag, Utrecht?, gemerkt met monogram en de datum 1610.
 h. 15,4 ; b. 11.
 Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 457.
 Afb. 8. MUSÉES CURTIUS ET D'ANSEMBOURG, LUIK.
165. PLAQUETTE. Lood. In een rotsachtig landschap aan de voet van een boom is Suzanna afgebeeld, de handen samengevouwen. Aan haar zijde de ouderlingen, die haar trachten te verleiden.
 Praag, 1612, gemerkt met monogram en de datum 1612, ook wel gelezen 1614 (Modern) en 1617 (Pit), verg. p. 36.
 d. 16,1.
 Litt. : Frederiks no. 93 KK.
 KON. OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP, in bruikleen aan 's RIJSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 443.
166. PLAQUETTE. Gedreven. De Olympische goden in een Romeins landschap.
 Utrecht, omstr. 1612, Paulus van Vianen toegeschreven.
 d. 14,3.
 Tent. : 's Gravenhage 1952 no. 469.

FA JOSEPH M. MORPURGO, AMSTERDAM.

ADAM VISCH

Meesterteken : een vis.

Geboorteplaats waarschijnlijk Utrecht ; jaar onbekend. Leerling in Utrecht 1726. Meester 1734. Keurmeester 1747—'51. Deken van het gilde 1787. Woont in 1747 aan de Oudegracht „van de Craan de Gragt ootswaarts langs tot Drakenburgh” (bij de Jansbrug), welk huis 30 Maart 1731 was overgegaan aan Johannes Visch (Adams vader?). Dit huis „De Drie Kolven” (in 1917 : no. 120) doet Adam 18 Februari 1784 van de hand. Gestorven 15 Januari 1789, in de Korte Nieuwstraat wonende. Begraven in de Buurkerk.

167. HOSTIEBUS. Smalle geprofileerde rand met drie blaadjes. Op de gladde wand versiering van schelpen tussen slingers. Het deksel met oplopende rozet wordt bekroond door een gelijkarmig kruis.
 Utrecht, 1744, jrl. I, gemerkt.
 h. 15,8 ; d. 7,8.
 Tent. : Utrecht 1943/4 no. 134.
 R.K. KERK VAN DE H. WILLIBRORDUS, UTRECHT.
168. PYXIS. Gedreven. Versierd met enkele geprofileerde randen. Overtopt door een kruis ; gegraveerd met de letters C O I.
 Utrecht, 1748, jrl. N, gemerkt.
 h. 9,7.

FA PREMSELA EN HAMBURGER, AMSTERDAM.

169. BROODMAND. Op de onderrand in de vorm van takken, met bladeren als pootjes, staat de uitgebogen in ruiten uitgezaagde en gegraveerde wand. De takken langs de bovenrand gaan over in twee handvatten.

Utrecht, 1752, jrl. R, gemerkt.
h. 12,3 ; b. 39,8.

FA J. DENIJS, AMSTERDAM.

170. KAN. Hoge voet, versierd met voluten en afhangende bladeren. Het lichaam is peervormig en aan de onderzijde omgeven door een bladornament. Op de voorzijde een cartouche, met opschrift : „Soli Deo Gloria, den 8 May Ao 1764”. Terzijde hiervan twee cartouches, bestaande uit voluten en schelpvormen. Bij de aanzet van het gebogen oor een schelp ; sterk uitgebogen tuit. Op het deksel een cartouche. Als knop een vogel.

Utrecht, 1764, jrl. onleesbaar, gemerkt.
h. 30.

Tent. : Utrecht 1943/4 no. 100 ; 's Gravenhage 1952 no. 507.
Litt. : Jkvr. de Jonge, Historia 1944 p. 103/104.

EVANG. LUTH. GEMEENTE, UTRECHT.

171. TWEE AMPULLEN. Gedreven. De versiering bestaat uit rocaille-motieven. Het schuin oplopend deksel wordt bekroond door een bloemvormige knop.

Utrecht, 1769, jrl. K, gemerkt.
h. 14 ; d. 10,9.

Tent. : Leiden 1935 no. 573 ; 's Gravenhage 1952 no. 509.

COLLECTIE BROM, UTRECHT.

BEERNT LODEWIJSZ. VVYSTINGH

Meesterteken : twee gekruiste molenwieken in ovaal.

Zoon van een zilversmid. Leerling 1619. Meester 1627. Huwt 28 September 1627 Femmichem van Aller, waarschijnlijk zilversmidsdochter. 1637 busmeester. Zijn vrouw sterft 13 September 1641, begraven in het Witte-vrouwekerkje. Zelf is hij gestorven 26 Februari 1666, begraven in de Nicolaaskerk. Beide stierven wonende in de Lijnmarkt.

172. TWEE AVONDMAALSBEKERS. De geprofileerde voetrand is met kneren versierd. Langs de bovenrand gegraveerde bladranken, waaronder drie wapens met helmtken en inscriptie : „IAN SIMENSE MODEE BUSMEISTER INDER TYT 1631. CORNELIS CORNELISSEN BOOM DEEKEN INDER TYT 1631. ADRIAEN IACOPSEN VAN HERWICK DEEKEN INTER TYT 1631”. Boven de voet is St. Eloy gegraveerd, patroon van het Edelsmeedgilde.

Utrecht, 1632, jrl. P, gemerkt.
h. 18 ; d. 11,7.

ST. ELOYEN GASTHUIS, UTRECHT.

GERRIT VVYSTINC

Meesterteken : gekroond hart in schild.

Geboren te Utrecht 31 Januari 1574. Zoon van de zilversmid Jan Vvystinc; vader, neef of broer van de zilversmid Dirck Vvystinc met wiens dochter Dirck Strycker gehuwd was? Meester 1598. Gestorven 19 October 1615.

173. CRUCIFIX. Versierd met rood émail. Aan de achterzijde het opschrift : „+IN+HOC+SIGNO+VINCES+” (in dit teken zult gij overwinnen) en : „+AD+PYSS+USUM+ET+RECORDAT+IO+A+RENESSE+DECAN'+TRA+S+IO+F+F+” (Mij deed maken voor het vroom gebruik en tot gedachtenis van Johannes a Renesse de Deken van de Kerk van St. Jan te Utrecht).

Utrecht, begin 17e eeuw, gemerkt.

l. 17,8.

Tent. : Utrecht 1948 no. 162.

's RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM, Cat. Goud- en Zilverwerken 1952 no. 71.

CORNELIS JANSZ. VAN WE(E)RDENBORCH

Meesterteken : roskam?

Slechts vermeld dat hij 1603 meester wordt.

174. NAUTILUSBEKER. De voet wordt gevormd door een plat veelkoppig zeemonster waarop een draak, die op zijn rug een zeemeermin draagt. Deze ondersteunt met haar opgeheven armen een schelp, bevat in een montuur versierd met 4 zeemeerminnen. De lip is met dolfijnen gegraveerd ; in het midden staat Neptunus op een zeemonster, de drietand in de hand.

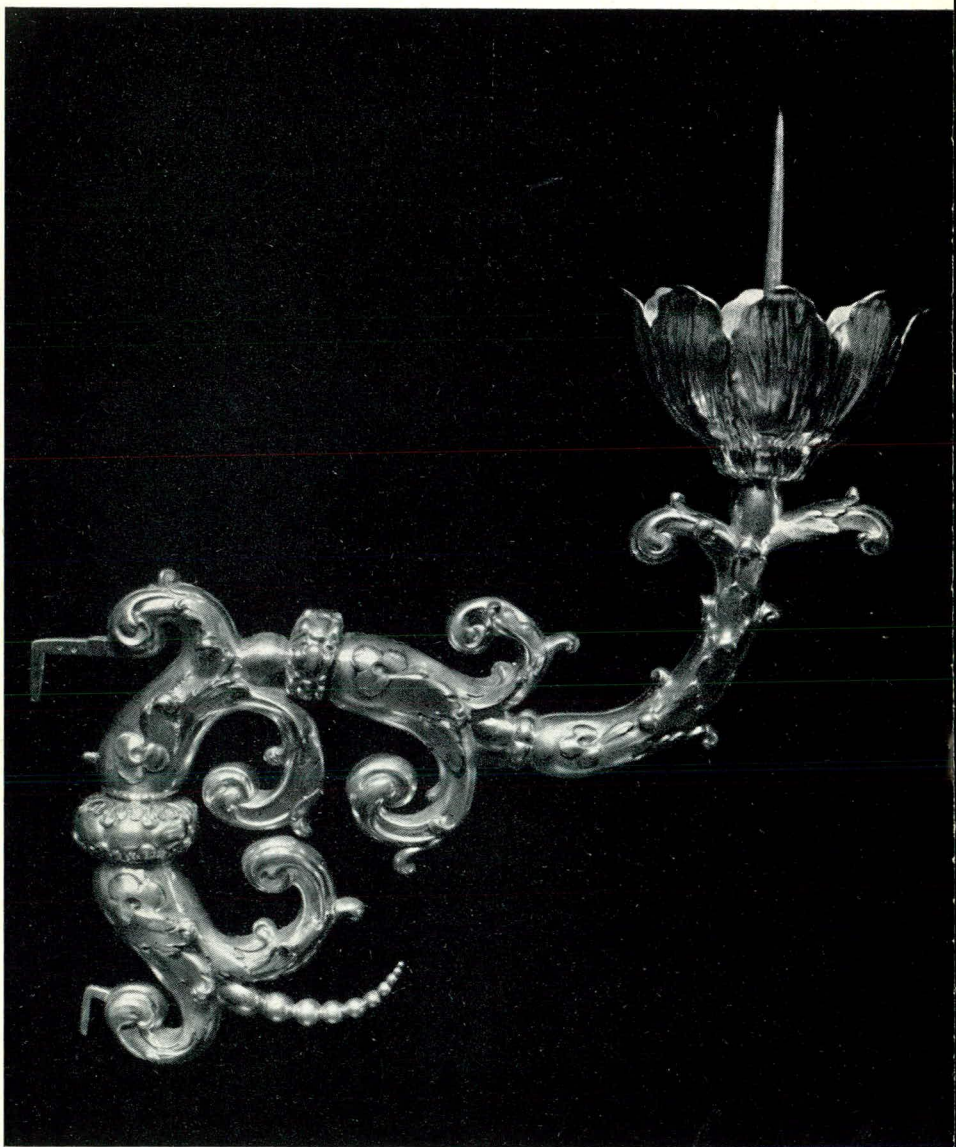
Utrecht, 1621, jrl. D, gemerkt.

h. 25,6.

Tent. : Utrecht 1948 no. 190.

Litt. : Jkvr. De Jonge, Oud-Holland 1937 p. 108.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

Afb. 2.
Michiel de Bruyn van Berendrecht.
Wandarm, 1647.

Cat. no. 49.

oud-KATH. GEMEENTE „HET PARADIJS”, ROTTERDAM.

Afb. 3.
Franssoys Eelioet.
Beker, 1626.

Cat. no. 65.

CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT.

Afb. 4.
Nicolaes Verhaer.
Rouwkruis, 1724 of 1748.

Cat. no. 127.

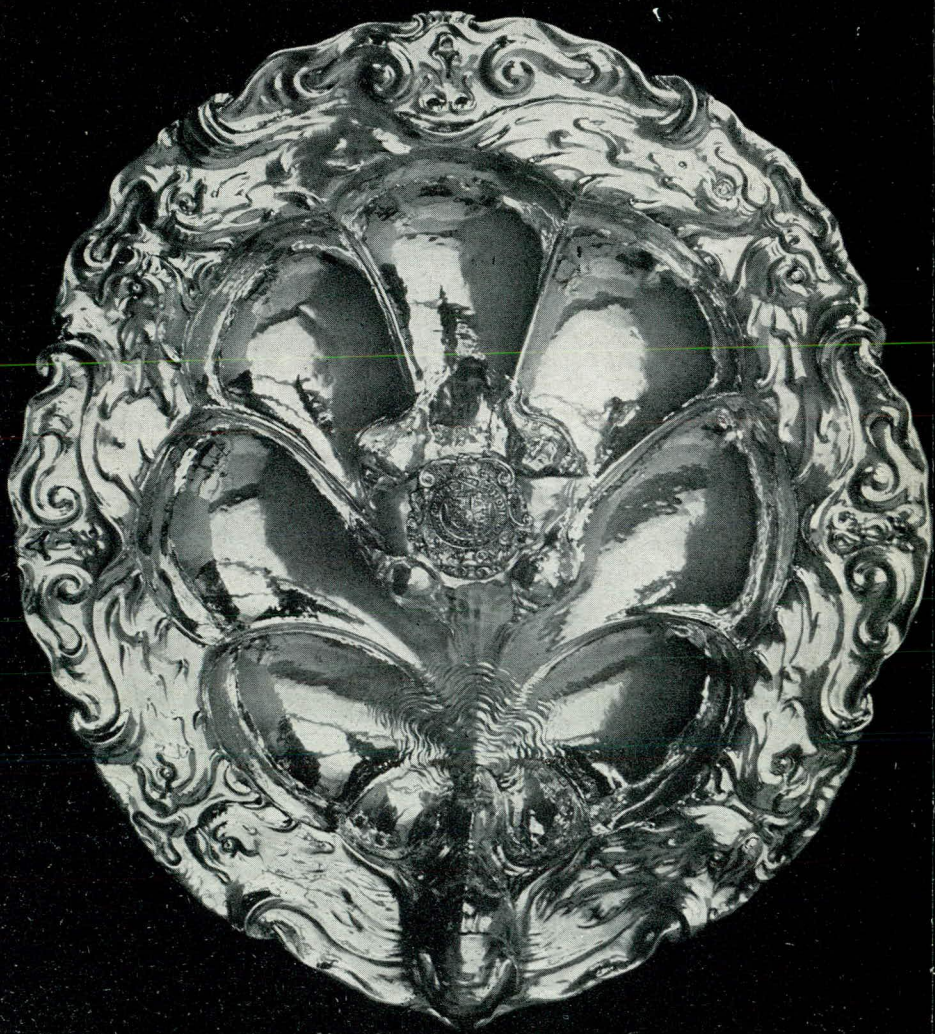
R.K. KATHEDRAAL VAN DE H. CATHARINA, UTRECHT.

Afb. 5.
Adam van Vianen.
Schaal op voet, 1627.

Cat. no. 147.

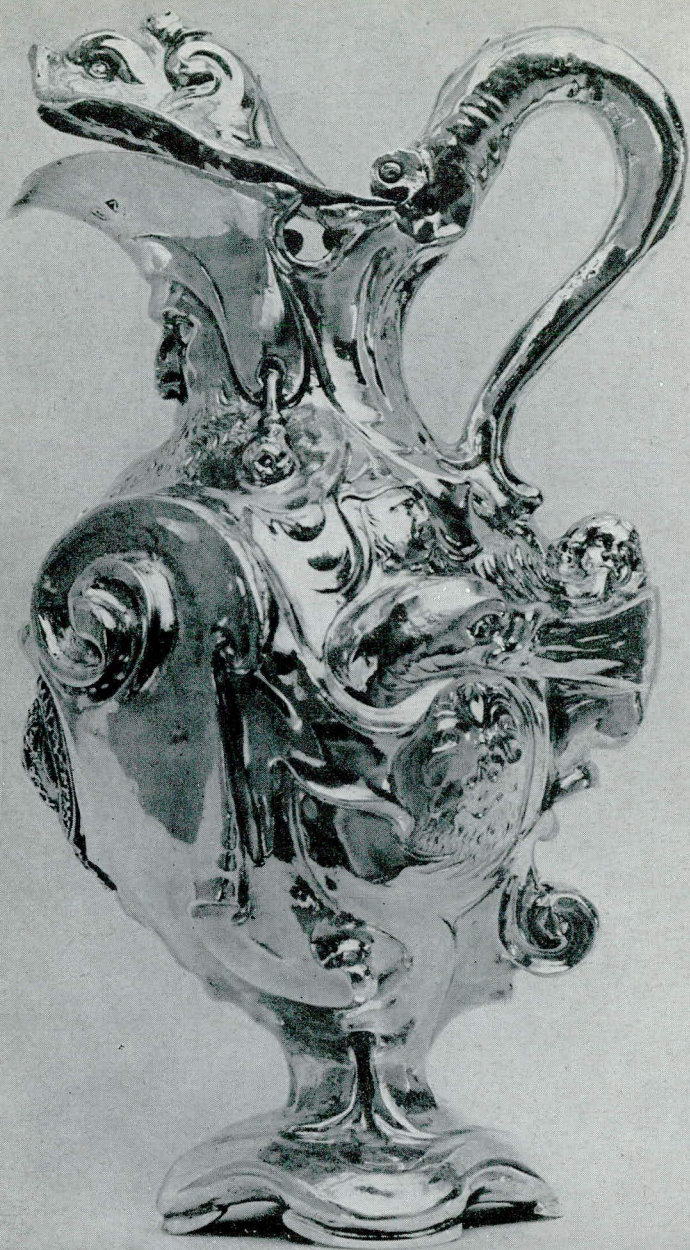
DUKE OF HAMILTON, HADDINGTON.

Afb. 6.
Christiaan van Vianen.
Bekken, 1632.

Cat. no. 149.

EARL OF ROSEBERRY, LEIGHTON BUZZARD.

Afb. 7.
Christiaen van Vianen.
Kan, 1632.

Cat. no. 149.

EARL OF ROSEBERRY, LEIGHTON BUZZARD.

Afb. 8.
Paulus van Vianen.
Maria met het Kind en de H. Apollonia, 1610.

Cat. no. 164.

MUSÉE CURTIUS ET D'ANSEMBOURG, LUX